

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring

Årsrapport 2008.

1. Innledning – generell omtale

Virksomheten til Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring styres av tre dokumenter:

1. Strategiplanen Likeverdig opplæring i praksis!
2. Det årlige oppdragsbrevet fra Utdanningsdirektoratet
3. NAFOs strategidokument som angir senterets arbeidsmåte gjennom regionale nettverk (hjul) pålagt oss i mandat fra Kunnskapsdepartementet 2004.

1. Strategiplanen Likeverdig opplæring i praksis.

Omtales under pkt. 4.

2. Det årlige oppdragsbrevet fra Utdanningsdirektoratet

Omtales under punkt 2.

3. NAFOs strategidokument som angir senterets arbeidsmåte gjennom regionale nettverk (hjul) pålagt oss i mandat fra Kunnskapsdepartementet 2004.

Innsatsen i forhold til spredning av kompetanse og nettverksbygging rettes primært inn mot de strategiske leddene i forvaltningen, i opplæringsvirksomheter og ved høyskoler og universiteter. Praksisfeltet innlemmes ved at NAFO arbeider direkte i forhold til opplæringsvirksomheter utpekt av fylkesmannen i hvert fylke. Virksomhetene får et spesielt fokus – de blir fokusvirksomheter. Det finnes fokusvirksomheter innen barnehage, grunnskole, videregående opplæring og voksenopplæring i alle fylker, disse enhetene samarbeider i regionale nettverk, NAFO-hjulet – hvor også høyskolen/universitetet i regionen inviteres til å delta. Det vært drevet omfattende etterutdanning i samarbeid med instanser i disse nettverkene. Totalt 104 kurs som fordeler seg slik på de ulike nivåene:

45% barnehage, 43% grunnskole (her har skoleledere og lærer fra videregående opplæring også vært tilstede), 3% videregående opplæring, 4% voksenopplæring, 5% UH. Med et gjennomsnitt på 50 deltakere pr.kurs vil dette omfatte i overkant av 5000 personer. To kurs har vært direkte for foreldre, og vi har bidratt til kompetanseheving for biblioteksansatte, leksehjelpere, IMDIs programrådgivere og ansatte på helsestasjoner. I tillegg til dette kommer det spesielle programmet vi gjennomfører i grunnleggende norsk. Skoleringen som er innbakt i hjulmøtene og i de nasjonale nettverksamlingene for virksomheter på ulike nivåer, er heller ikke med i kursene nevnt over.

Det er en stor utfordring at fylkesmannen i noen områder ser seg nødt til å avslutte dette samarbeidet. Det pekes i den forbindelse på de bindinger som legges på dette leddet i forhold til å føre tilsyn. Det er selvfølgelig svært viktig at det utføres kvalitativt godt tilsyn med eiere og virksomheter i opplæringssystemet, men NAFO beklager at fylkesmennene ikke har kapasitet til å drive med sentrale utviklingsoppgaver. Dette sentrale leddet i flere av våre regionale nettverk er således falt ut, og disse nettverkene består nå av tre ledd (eiere, høgskoler/universiteter og virksomheter). Det koordinerende leddet er falt ut, og det må tenkes nytt i forhold til implementeringsstrategien. Hjulmøter i Oslo og Akershus har av den grunn ikke blitt avholdt i 2008, for Oslos del også fordi skoleeier ikke har møtt på samlingene siden 2007. Dette innebærer av to av leddene i hjulet har falt bort. Det er avholdt 10 hjulmøter i 2008, og vi er inne i en prosess der vi vurderer hvilke endringer vi skal foreta i forhold til de aktuelle områdene.

Det er en stor utfordring å nå ut til tilsatte på høgskoler og universiteter. Vi har hatt en strategi der vi har forsøkt å nå ledere i UH-sektoren direkte ved for eksempel å ha innlegg på personalseminarer for virksomheter i sektoren, og/eller gjennom å invitere oss selv til møter med ledelsen for virksomhetene. Vi har vurdert denne tilnærmingen og kommet til at vi når de tilsatte i UH-sektoren bedre gjennom å invitere til samarbeid om konkrete prosjekter. Gjennom en slik tilnærming har vi nådd ut til langt flere, og samarbeidet ser ut til å ha bidratt til kompetanseheving av sektorens tilsatte. I barnehageprosjektet, der vi har samarbeid med nesten alle høgskoler/universiteter med førskolelærerutdanning, har dette vært prøvd ut i noen år. Vi planlegger å gjennomføre en brukerundersøkelse der vi blant annet innhenter synspunkter fra samarbeidspartnerne.

Det er også et stort behov for å nå ut direkte til eiernivåene. I 2008 startet vi opp nasjonalt nettverk for skoleeiere (grunnskoler). Det viste seg at denne gruppen hadde behov for å diskutere utfordringer i forbindelse med implementering av sentrale føringer, organisering av opplæringen etc. Da det ser ut til at nettverket i noen grad imøtekommer slike behov, vil vi videreutvikle dette nettverket.

2. Felles mål i oppdragsbrev for 2008

Felles mål:

1. avdekke kompetansebehov
2. ha ansvar for at tilbud innen kompetanseheving blir praksisnære
3. formidle resultater fra forskning og utviklingsarbeid til praksisfeltet
4. spre kunnskap om gode metoder og arbeidsmåter

5. samarbeide med andre nasjonale sentre for å bidra til helhetlig innsats
6. koordinere nettverk for kompetanseutvikling på sine områder

	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.	Kommentarer
Mål 1 avdekke kompetansebehov	Det er avholdt 10 hjulmøter og 6 nasjonale nettverksmøter for fokusvirksomheter på alle nivåer. På disse møtene avdekkes kompetanse-behov, og NAFO og høgskoler følger opp. Etterutdanningen Se pkt. 1.2 og 1.3 er bla. oppfølging av dette.	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 blir lagt ut på www.hio.no/nafo	Aktiviteten ligger innenfor NAFOs ordinære mandat og ordinære budsjetttramme.	Fordi temaer innenfor det flerkulturelle generelt i for liten grad er integrert i grunnutdanningen for lærere, er behovet veldig stort og det er bare en brøkdel av behovet vi klarer å møte. I 2008 har vi hatt en spesiell satsing på læreplanen i grunnleggende norsk, men behovet for å øke kompetansen slik at lærerne utnytter samarbeidet bedre (trkantsamarbeidet) er også et område som trenger satsing.
Mål 2 ha ansvar for at tilbud innen kompetanseheving blir praksisnære	Da våre fokusvirksomheter mange steder deltar i planleggingen og som forelesere på våre samlinger, mener vi dette ivaretas. Da dette ikke alltid er tilfelle betyr at vi har et forbedringspotensiale her. På våre	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008, rapport fra barnehageprosjektet 2008 og rapport fra PPT-prosjektet blir lagt ut på www.hio.no/nafo	Aktiviteten ligger innenfor NAFOs ordinære mandat og ordinære budsjetttramme. Prosjektene er tilført midler fra KD og Udir	I flere av prosjektene våre, for eksempel det store barnehageprosjektet, deltar 19 høgskoler. I dette prosjektet ivaretar høgskolene veiledning av barnehager. Dette vil også igjen også kunne bidra til at høgskolenes kompetanseheving blir med praksisnær.

	nettverkssamlinger er det nesten bare virksomhetene selv som foreleser, og på konferansene våre er sesjonene nesten bare praksisrelatert.			I PPT-prosjektet bidrar PPT med sine praksisprosjekter.
Mål 3 formidle resultater fra forskning og utviklingsarbeid til praksisfeltet	All vår etterutdanningsvirksomhet er forskningsbasert. For eksempel i kursene om læreplanen i grunnleggende norsk gis det en forskningsbasert innføring i andrespråklæring og tospråklig utvikling.	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008, rapport fra barnehageprosjektet 2008, rapport fra PPT-prosjektet og de andre prosjektene blir lagt ut på www.hio.no/nafo	Aktiviteten ligger innenfor NAFOs ordinære mandat og ordinære budsjetteramme. Prosjektene er tilført midler fra KD og Udir.	Vi prøver å ivareta både det praksisnære og det forskningsbaserte i all vår etterutdanning og i veiledning og oppfølging av Strategiplan-prosjekter (for eksempel i PPT-prosjektet tiltak 13.3).
Mål 4 spre kunnskap om gode metoder og arbeidsmåter	Dette målet ivaretas også gjennom etterutdanningsvirksomheten og gjennom prosjekter (se de tidligere nevnte prosjektene og tiltak 4). Vi er også leverandører av eksempler til eksempelsamlingen på Skolenettet. Vi leverte ingen nye eksempler i 2008, da overføringen av Strategiplanen medførte et stort merarbeid for alle, og dette gikk ut over arbeidet med	Rapporter blir lagt ut på www.hio.no/nafo	Aktiviteten ligger innenfor NAFOs ordinære mandat og ordinære budsjetteramme. Prosjektene er tilført midler fra KD og Udir.	En annen side ved avviket i forhold til å levere eksempler til eksempelsamlingen er at i 2007 opplevde vi at eksempler vi sendte over til Direktoratet ikke ble lagt ut før etter et halvt år. Med det økte arbeidspresset vi fikk i 2008, ble det vanskelig å opprettholde motivasjonen til å utarbeide eksempler.

	<p>eksempelsamlingen . Vi har også mange lenker til nettsteder med ideer og gode metoder og arbeidsmåter på våre hjemmesider www.hio.no/nafo</p>			
<p>Mål 5 samarbeide med andre nasjonale sentre for å bidra til helhetlig innsats</p>	<p>NAFO samarbeider med: - <i>Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen</i> om fire tiltak, ett står bare i Strategiplanen: Språk åpner dører (tiltak 2.1.1). - <i>Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen</i> blant annet samarbeidet vi om arrangement av konferanse i forbindelse med <i>Mangfoldsåret</i>. - <i>Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen, Nasjonalt senter for skriving i opplæringen, Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringen og Lesesenteret</i> om konferanse for lærerutdannere med tema: Elev-og lærlinge vurdering i opplæringen. (HiO 10.september</p>	<p>Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 ligger på www.hio.no/nafo</p>	<p>Aktiviteten ligger innenfor NAFOs ordinære mandat og ordinære budsjettamme. Arrangement av konferanse for lærerutdannere om elev og lærlingevurdering finansieres av U-dir. Prosjektene i samarbeid med Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen er tilgodesett med midler fra Strategiplanene: Likeverdige opplæring i praksis og Språk åpner dører.</p>	<p>Samarbeidet med de andre nasjonale sentrene bør utvikles videre. Det foregår mange sonderende samtaler i den forbindelse, for eksempel ønsker lesesenteret at NAFO utarbeider et særhefte i lesing som handler om språklige minoriteter, det er nedsatt arbeidsgruppe om teknologi og design.(Matematikksenteret, Naturfagsenteret, Kunst og kultursenteret og NAFO).</p>

	<p>2009)</p> <p>NAFO har konferert med <i>Naturfagsenteret og Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen</i> i forbindelse med utarbeiding av kartleggingsverktøy.</p> <p>Samarbeidet med de andre sentrene bør utvides.</p>			
<p>Mål 6 koordinere nettverk for kompetanseutvikling på sine områder</p>	<p>NAFO er ikke blitt tildelt ansvar for nettverk for kompetanseutvikling på området. Da vi ser hvor sentralt nettverksarbeidet er i en implementeringsprosess, har vi etablert og vi drifter flere nettverk:</p> <p>Nasjonale nettverk: <i>Nasjonalt koordineringsutvalg for Familielæring</i> i Norge. Samarbeidspartnere er Utdanningsdirektoratet, FUG (Foreldreutvalget for grunnskole), Vox og Imdi. Dette nettverket arrangerte nasjonal</p>	<p>Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 ligger på www.hio.no/nafo</p>	<p>Aktiviteten ligger innenfor NAFOs ordinære mandat og ordinære budsjetttramme. Familielæringskonferansen ble også dekket av vårt ordinære budsjett pluss tilskudd på kr. 10 000 fra FUG.</p>	<p>Det er arbeidskrevende å drive nettverkene, men vi fortsetter å prioritere å drive dem inntil arbeidsmengden blir så stor på ulike prosjekter at vi må innse at vi ikke har kapasitet.</p>

	konferanse 12.03.08. <i>Nasjonalt nettverk for skoleeiere (grunnskoler)</i> <i>Nasjonale nettverk fokusvirksomheter:</i> På barnehagenivå På grunnskolenivå Videregående opplæring Voksenopplæring. <i>Regionale nettverk i 19 fylker</i>			
--	--	--	--	--

3. Spesifikke mål for det enkelte senter

Se spesifikke mål for hvert senter i Oppdragsbrevet for 2008.

Mål	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt henvisning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
Mål 1 ha det overordnede ansvaret for å følge opp strategiplanen <i>Likeverdige opplæring i praksis!</i> Dette innebærer ansvar for koordinering av arbeidet og ansvar for at tiltak blir	Tiltak 5 er forsinket pga. treghet i utpeking av virksomheter som skal delta. Prosjektet er imidlertid i gang i Vadsø i 2009.	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 blir lagt ut på www.hio.no/nafo Det er rapportert på hvert enkelt tiltak under. Rapportert fra enkeltprosjekter blir også publisert på www.hio.no/nafo	Noen av tiltakene har bindinger utover Strategiplanperioden. Det gjelder tiltak 2, 8 og Stipendordningen.	I planlegging og gjennomføring av en del av tiltakene har de regionale nettverkene vært aktivisert. Se for øvrig

gjennomført. Oppgavene blir beskrevet i eget oppdragsbrev				omtalen under pkt. 4.
Mål 2 ivareta arbeidsoppgaver knyttet til stipendordningen for minoritetsspråklige lærere. Det vises til eget oppdragsbrev	Pr. 31.12 er 245 lærere i ordningen. 107 lærere har oppnådd kompetanse.	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 ligger på www.hio.no/nafo Det er rapportert på tiltaket under.	Siste utlysingsrunde for nye stipender er våren 2009. Etter det ligger bindinger inne for de som starter et utdanningsløp.	Det er mye arbeid å følge opp rapportering fra skoleeiere. Mange er svært trege med rapporteringen
Mål 3: lede arbeidet med og dokumentere utvikling av gode modeller for opplæring av minoritetsspråklige barn/elever/deltakere	Prosjektene i tiltak 4 dokumenteres under. Gode modeller er utviklet i mange fylker. I tillegg iverksatte vi høsten 2008 et samarbeid med HINT om utvikling av grunnskoler gjennom nettverksarbeid. Vi startet også planleggingen av hvordan de gode modellene skal legges ut som digitale læringsressurser.	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 ligger på www.hio.no/nafo Det er rapportert på tiltaket under	Her ligger ingen bindinger og tiltaket avsluttes som eget tiltak i 2009.	Intensjonene i dette tiltaket Videreføres i og med at vi kontinuerlig arbeider med å utvikle gode modeller i samarbeid med virksomhetene, deres eiere og høyskoler og universiteter. Prosjektet ved HINT og det nye oppdraget om samarbeid hjemskole er eksempler på det.
• Mål 4 i samarbeid med kompetansemiljøer tilby etterutdanningstilbud i andrespråksdidaktikk for nivåbaserte læreplaner i	Pr. dato har det vært gjennomført 14 16-timerskurs og 50 halv- eller heldagskurs. Ca. 4000 lærere på alle	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 ligger på www.hio.no/nafo Det er rapportert på tiltaket under	Tiltaket ble finansiert av strategiplanmidler i 2008. Her er ingen bindinger utover	Det er tre rådgivere på NAFO som har dette arbeidet som en del av sitt ansvarsområde.

grunnleggende norsk	nivåer og i alle fylker deltatt. Vi har samarbeidet med 13 høyskoler/universiteter.		Strategiplanperioden, men aktiviteten fortsetter.	På ca ett år har vi rukket å nå ut til såpass mange, og det er vi fornøyd med. Vi kan tenke oss å øke kapasiteten, men trenger da å styrke bemanningen innenfor temaet.
<ul style="list-style-type: none"> Mål 5 bidra til kompetanseutvikling innenfor det flerkulturelle feltet på alle nivåer i utdanningssystemet 	NAFO har gjennomført 104 kurs, fordelt på 45% barnehage, 43 % grunnskole, 3% videregående, 4% voksenopplæring og 5% for UH.	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 blir lagt ut på www.hio.no/nafo	Tiltaket ble finansiert av NAFOs grunnressurs i 2008. Her er ingen bindinger utover Strategiplanperioden, men aktiviteten fortsetter.	I dette arbeidet bruker vi de etablerte nasjonale nettverkene (i tillegg til de regionale) som vi drifter på alle nivåer i utdanningssektoren. Vi har også et eget skoleeierettverk på nasjonalt nivå.
<ul style="list-style-type: none"> Mål 6 lede utprøving med morsmål som andrespråk og igangsette utprøving med ikke-europeiske språk som fremmedspråk i samarbeid med Fremmedspråksenteret 	Begge tiltakene er godt i gang, og Trondheim kommune er utprøvingsområdet. Telemarksforskning er involvert i følgeevalueringen gjennom utprøving av småpermen.	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 blir lagt ut på www.hio.no/nafo . Det er rapportert på tiltaket under.	Tiltakene ble finansiert av strategiplanmidler i 2008 og må det også i 2009.	NAFO ønsker å understreke det gode samarbeidet med Fremmedspråksenteret i disse tiltakene.
<ul style="list-style-type: none"> Mål 7 videreføre utvikling av kartleggingsmateriell for lese- og skriveutvikling på flere språk og vurdere 	Alle deltiltakene i tiltak 13 er godt i gang. Kartleggingsmateriell for skolefaglig	Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 blir lagt ut på www.hio.no/nafo Det er rapportert på tiltaket under. Verktøy for kartlegging av lesing på 12 språk kan bestilles på denne	Kartleggingsverktøy for lesing og for utredning av spesialpedagogiske	NAFO ser behovet for å videreutvikle lesedelen av verktøy for kartlegging av

<p>å utvide bruksområdet til flere nivåer</p> <ul style="list-style-type: none"> • 	<p>bakgrunn er under publisering. Kartleggingsprøver av lesing på 12 ulike morsmål er ferdigstilt. En del av verktøyet for utredning av spesialpedagogiske behov er oversendt direktoratet.</p>	<p>lenken http://bestilling.utdanningsdirektoratet.no/</p>	<p>behov er finansiert av strategiplanmidler. Utvikling av verktøy for kartlegging av skolefaglig bakgrunn er dekket av NAFOs ordinære budsjett. Det ligger ingen bindinger i virksomheten.</p>	<p>skolebakgrunn med flere språk. Kartleggingsverktøy for leseferdighet vurderes utvidet med flere språk.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mål 8 bidra til kompetanseutvikling gjennom prosjekter i PPT på ulike nivåer • 	<p>Dette er et tiltak under tiltak 13 i Strategiplanen. Prosjektet, som er gjennomført i samarbeid med PPT i tre fylker, ble avsluttet i januar 2009 med en nasjonal erfaringsdelingskonferanse.</p>	<p>Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 og rapport fra prosjektet blir lagt ut på www.hio.no/nafo Det er rapportert på tiltaket under.</p>	<p>Prosjektet var finansiert delvis av Strategiplanmidler og delvis av NAFOs ordinære budsjett. Det er ingen bindinger i prosjektet.</p>	<p>I dette prosjektet har vi kjøpt tjenester fra Lørenskog kommune. Prosjektleder var fra NAFO.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mål 9 samarbeide med de nordiske landene om å tilby kompetanseutviklingsprogram for lærere og samordning av nettbaserte pedagogiske ressurser 	<p>Det har vært gjennomført en felles samling med de nasjonale sentrene i Sverige og Danmark. I tillegg har det vært et planleggingsmøte mellom sentrene om arrangement av kurs høsten 2009. I forbindelse med samordning av nettbaserte pedagogiske ressurser, avventer vi</p>	<p>Spesifisert aktivitetsrapport for 2008 blir lagt ut på www.hio.no/nafo Det er rapportert på tiltaket under.</p>	<p>Kostnadene til dette arbeidet dekkes av NAFOs ordinære budsjett. Det er ingen bindinger i dette.</p>	<p>Vi ønsker å komme i gang med arbeidet for å samordne nettbaserte pedagogiske ressurser med Utdanningsdirektoratet..</p>

	oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.			
<ul style="list-style-type: none"> • Mål 10 gjennomføre nasjonal konferanse knyttet til strategiplanen <i>Likeverdig opplæring i praksis!</i> 	Strategiplankonferansen i 2008 ble gjennomført i Kristiansand i september i samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder og Universitetet i Agder.	Evaluering av konferansen ligger på www.hio.no/nafo	Konferansen var finansiert delvis av Strategiplanmidler og delvis av NAFOs ordinære budsjett. Kristiansand kommune ga et tilskudd på 100 000. Det skal gjennomføres nasjonal konferanse også i 2009 (jfr. Strategiplanen).	Neste konferanse er planlagt i Oslo i samarbeid med Høgskolen i Oslo.

4. Rapportering Strategiplan

I mai 2008 fikk vi overført hovedansvaret for gjennomføring av planen. Dette medførte en del utfordringer da det blant annet innebar at vi fikk ansvar for nye og omfattende prosjekter. Ikke minst har ansvaret for oppfølging av Språkløftet (tiltak 2), Ekstra ressurser til skoler med mer enn 25% minoritetsspråklige elever (tiltak 8) og Stipendordningen for tospråklige lærere medført en nødvendig omdisponering av arbeidstiden til medarbeiderne på NAFO. Det store oppfølgingsbehovet i tiltak 2 og 8 innebar at tre medarbeidere fikk veiledningsoppgaver tilknyttet virksomheten. Strategiplanens virketid utløper i 2009 (bortsett fra enkelttiltak som videreføres, blant annet de ovennevnte), og på en del av tiltakene i Strategiplanen ble utfasing igangsatt i 2008. Dette gjelder tiltak 13 del 3 (PPT-prosjektet), de fleste prosjektene i tiltak 4 (modellutvikling) og to tiltak i Strategiplanen: Språk åpner dører, Språkenes rolle i demokratiutviklingen og kartlegging av ungdommens valg. Omfattende dokumentasjon av disse tiltakene vil komme i 2009. Tiltakene som handler om kompetanseutvikling for eksempel tiltak 19 ivaretas gjennom nettverksvirksomheten i hht. NAFOs implementeringsstrategi (hjul) der fokusvirksomhetene er den primære målgruppen. Innenfor tiltak 10 har det vært gjennomført 64 kurs (14 på 16 timer, resten halvdagskurs eller heldagskurs). Dette inngår i satsingen på å øke kompetansen i forhold til læreplanen i grunnleggende norsk, veiledningen og kartleggingsverktøyet som er utarbeidet.

Det er utviklet nye verktøy for kartlegging av leseferdighet, kartlegging av skolefaglig bakgrunn, verktøy for utredning av spesialpedagogiske behov. I tillegg er det utarbeidet veiledning til læreplanen i morsmål og et idehefte for arbeid med språklige og kulturelt mangfold i skolen. Alt dette er ressurser for læreren, og arbeidet ferdigstilles i 2009.

Det er utviklet eksempler på god praksis i samarbeid mellom PPT, skoler og barnehager, og gode modeller for arbeid med flerkulturell opplæring på alle nivåer. Dette skal dokumenteres og legges ut som digitale læringsressurser for lærere og barnehage- og skoleledere. Dette gjøres i 2009.

Vi registrerer at skoler, barnehager og kommuner har vist interesse for flere av modellene, da de har henvendt seg til oss for mer informasjon. Vi fortsetter, i samarbeid med virksomhetene selv, å spre informasjon om dette slik at flere kan prøve ut og tilpasse til lokale forhold.

Vi vurderer å gjennomføre brukerundersøkelser for å innhente informasjon om hvilken betydning folk mener at samarbeidet med NAFO har. På bakgrunn av dette kan vi justere kursen slik at vi hele tiden er oppdatert på om vi imøtekommer behovene i praksisfeltet.

Vi avslutter alle tiltakene (bortsett fra Språkløftet, Stipendordningen og utprøving av morsmål som andrespråk) i 2009.

Rapportering på tiltak 2 og 8

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt henvisning til nettside	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 2 og 8 Tiltakets målsetting : Hensikten med tiltak 2, Spåkløftet er å fremme gode språk- og norskerferdigheter. Formålet med utviklingsprosjektet (tiltak 8) er å stimulere skoler med mange minoritetsspråklige elever til å håndtere de spesielle utfordringene som disse skolene har, og å bedre elevenes utbytte av opplæringen og dermed resultatene deres.</p> <p>Tiltakets innhold: 9 kommuner er med i begge prosjektene, 2 av kommunene deltar bare i tiltak 2. I hver kommune er det en gruppe barn som følges i fire år på grunnlag</p>	<p>NAFO overtok ansvaret for prosjektet i mai 2008. Rambølls delrapport viser at det er nødvendig med en sterk styring av prosjektet dersom det skal lykkes. NAFO har samtaler med samtlige prosjektledere og sørger for at prosjektet styres i henhold til intensjonene.</p> <p>Tiltak 2 og 8 er blitt sett i sammenheng og det er vanskelig å skille tiltakene fra hverandre. I noen kommuner er det ikke klart hva som</p>	<p>Rambølls rapportering kan leses på følgende adresse: http://udir.no/templatelates/udir/TM_Artikkel.aspx?id=4107</p>		<p>Kommunene sender inn sine årsrapporter innen 1. mars 2009</p> <p>Det vil bli holdt en felles samling i mai for alle deltakende kommuner.</p>

<p>kartlegging foretatt på helsestasjonene. Språkløftet omfatter foreldrene. Prosjektet skal bidra til gode overgangsrutiner mellom barnehage og skole.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Januar 2007 - januar 2011</p> <p>Finansiering: Prosjektet er finansiert av Kunnskapsdepartementet</p> <p>Evaluering : Kommunene skal drive egenevaluering. Utdanningsdirektoratet er oppdragsgiver for Rambøll Management som står for evaluering av hele tiltaket.</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>hører inn under de forskjellige tiltakene.</p> <p>NAFO har individuelle samtaler med samtlige prosjektledere i alle kommunene. Dette bidrar til å stramme inn prosjektet og styre det mot det som er målsettingen med prosjektet.</p>		<p>Prosjektet har bindinger ut 2011</p>	
--	--	--	---	--

Rapportering på tiltak 4

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettadresse	Bindinger (økonomiske, evt. politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 4 (2006-2009) Beskrivelse av tiltak 4: Utvikling av modeller for opplæring av minoritetsspråklige barn/elever/deltakere</p>	<p>Juni 2008 ble de prosjektene avsluttet (sluttrapport levert juni 2008, se samlet halvårsrapport juni 2008), og barnehagene og skolene</p>	<p>Rapporter levert juni 2008</p> <p>Beskrivelser</p>		

<p>Tiltakets målsetting: Utdanningsdirektoratet og NAFO har gjennomført et bredt modellprosjekt, der blant annet ulike tospråklige opplæringsmodeller i skole og barnehage og modeller for samarbeid på tvers av opplæringsnivåer har blitt utviklet og utprøvd. Prosjektet har formulert tre hovedområder det har blitt utviklet modeller innenfor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Familielæring 2. Språkopplæring i barnehagen og i skolen 3. Fokus på overganger mellom nivåer og samarbeid mellom forvaltningsnivåer <p>Videre gjennomføres det et pilotprosjekt i fire fylker der videregående skoler i samarbeid med voksenopplæringen utvikler modeller for opplæring av ungdom med liten skolebakgrunn fra hjemlandet og kort botid i Norge. Modellene og status i dette pilotprosjektet rapporteres i sin helhet under tiltak 20</p> <p>Målsetting for alle hovedområdene Målsettingen for de tre hovedområdene definert under tiltak 4 er: Bedre</p>	<p>som har deltatt har brukt høsten på å beskrive opplæringsmodellene etter en gitt mal.</p> <p>Beskrivelser av modellene sammenfattes februar – mars 2009 av NAFO.</p> <p>Modellene som vurderes som vellykkede vil bli presentert på hjemmesidene til NAFO.</p>	<p>ferdigstilt vår 2009.</p> <p>www.hio.no/nafo</p> <p>Det skal utarbeides digitale læringsressurser fra tiltaket</p>		
--	---	--	--	--

<p>språkferdigheter (eventuelt sikre språkutvikling eller språkkompetansen) til språklige minoriteter som gruppe, fra barn til voksen.</p> <p>Tiltakets innhold:</p> <p>1) Familielæring, seks prosjekter: <i>Bydelene Grünerløkka og Sagene i Oslo kommune:</i> ”Bedre skolestart for barn og familier”, <i>Os skole, Halden:</i> ”Språkstimulering i mor/barn gruppe”. <i>Tysvær opplæringscenter, Tysvær kommune:</i> ”Familien som kvalifiseringsarena” <i>Sentrum barne- og ungdomsskole og Verdensmesteren skole, Larvik kommune:</i> ”Tospråklig matematikk og leksehjelp”. <i>Norskskolen i Larvik:</i> Ungdomskurset ”Flexid”. <i>Sagelva voksenopplæringscenter, Skedsmo kommune:</i> ”Flyktningkvinner i samfunnet”</p> <p>2) Språkopplæring i barnehage og skole, åtte prosjekter: <i>Fjell skole i Drammen:</i> ”Tospråklig lese- skriveopplæring og norsk som andrespråk i fagene” <i>Tøyen skole, Tøyen korttidsbarnehage, Deichmanske bibliotek, Gamle Oslo filial:</i> ”Språkopplæring i barnehage og skole på ulike nivåer.” <i>Gautesete skole i Stavanger</i> deltar med to</p>				
---	--	--	--	--

<p>prosjekter: ”Språkopplæring: Trekantsamarbeid om leseopplæring” og ”Språkopplæring: Trekantsamarbeid og ordbank”.</p> <p><i>Sentrum barne- og ungdomsskole og Verdensmesteren skole, Larvik kommune:</i> ”Tospråklig matematikk og leksehjelp”.</p> <p><i>Ila skole i Trondheim;</i> ”Mottaksgrupper som modell for den første norskopplæringen”.</p> <p><i>Åsheim Ungdomsskole i Trondheim:</i> ”Språkopplæring i ungdomsskolen sett i sammenheng med tospråklig fagopplæring”.</p> <p><i>Kristiansand Voksenopplæringscenter:</i> ”Basen – utvikling av gode opplæringstiltak for voksne minoritetsspråklige med psykososiale problemer”.</p> <p><i>Ålesund voksenopplæringscenter:</i> ”Kompetanseheving av lærere som arbeider med opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne med psykososiale problemer”.</p> <p>3) Fokus på overganger mellom nivåer og samarbeid mellom forvaltningsnivåer, til sammen seks prosjekter på følgende virksomheter:</p> <p><i>Vevelstad skole og Vevelstadåsen barnehage, Ski kommune:</i> ”Lesevenner”</p> <p><i>Åsen skole og Solheim og Løkenåsen barnehager, Lørenskog kommune:</i> ”Lesevenner”.</p> <p><i>Årstad videregående skole, Rosetårnet barnehage, Bergen kommune:</i> ”Rollemodeller</p>				
---	--	--	--	--

<p>for barn”.</p> <p><i>Tysvær opplæringscenter:</i> ”Utarbeiding og utprøving av modeller for yrkeskvalifisering av voksne”.</p> <p><i>Åsheim ungdomsskole, Trondheim kommune:</i> ”Språkopplæring i ungdomsskolen sett i sammenheng med tospråklig fagopplæring”.</p> <p><i>Fredrikstad internasjonale skole, Østfold fylkeskommune:</i> ”Utdanning! Utdanning! Utdanning!”</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Februar 2006 – januar 2009</p> <p>Kostnader/finansiering: NAFO har gjennom strategiplanmidler dekket prosjektvirksomhetenes utgifter til reiser i forbindelse med nettverksmøter. Forelesninger, veiledning og kurs har blitt dekket av NAFOs ordinære ramme. Hvert prosjekt hadde i 2006/07 anledning til å søke NAFO om inntil kr 20 000 til tiltak som fremmer utvikling i henhold til prosjektbeskrivelsene. 13 virksomheter søkte om og fikk tilsagn om midler. Øvrige kostnader i forbindelse med prosjektene har vært dekket innenfor det ordinære budsjettet til den enkelte virksomhet / kommune / fylke.</p> <p>Evaluerings: er lagt til skole- barnehagenivå, men blir sammenfattet av NAFO. Det er utviklet maler</p>				
--	--	--	--	--

<p>for vurdering av måloppnåelse og for beskrivelse av modellen. Disse er presentert virksomhetene høsten 2007. Interne evalueringer har blitt gjort på den enkelte virksomhet fortløpende. Disse varierer fra logg, og mappevurdering av barn/elever/deltakere til mer sammenfattende undersøkelser. I den opprinnelige prosjektskissen har NAFO lagt inn forslag til evaluering og bistått virksomhetene underveis.</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>				
<p>Tiltak 4 (2008-2009) Under arbeidet med videre utvikling av opplæringsmodeller, har NAFO inngått samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannens utdanningsavdeling i Nord-Trøndelag i et prosjekt som går ut på å utvikle flerkulturelle opplæringsmodeller og praksis som ivaretar minoritetsspråklige elevers behov. Fem skoler inngår i samarbeidet, herunder Ørmelen skole som er NAFOs fokusskole i fylket</p> <p>Målgruppe: ansatte ved grunnskolene i Nord-Trøndelag</p> <p>Målsetting: å bidra til bevisstgjøring og økt handlingskompetanse på det flerkulturelle området hos ansatte i skolen.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning:</p>	<p>Gjennomføring: 5 samlinger med åpne forelesninger for alle skoler i fylket. I tillegg nettverkssamlinger og veiledning for de fem skolene med utviklingsprosjekt</p> <p>NAFO har bidratt med to hele kursdager høsten 2008: 29.10.08: Sigrun Aamodt på felles oppstartseminar i Steinkjer, og 28.11.08: Else Ryen på Røstadseminaret i Levanger.</p>		<p>Faglig samarbeid om dette prosjektet er en binding, selv om det ikke ligger noen økonomiske bindinger i dette.</p>	

<p>Oktober 2008 –juli 2009</p> <p>Kostnader/finansiering: NAFO dekker forelesere fra NAFO på samlinger. Høgskolen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag finansierer resten av prosjektet.</p> <p>Evaluering (om tiltaket evalueres eksternt): Skolene skal rapportere til prosjektledere på Høgskolen i Nord-Trøndelag (og kopi til NAFO) etter gitte maler.</p> <p>Ansvarlig: Høgskolen i Nord-Trøndelag Sigrun Aamodt kontaktperson for NAFO</p>				
---	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 5

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 5 Tiltakets målsetting : Systematisk utvikling av barnehagenes og skolens læringsmiljø og verdigrunnlag</p> <p>Tiltakets innhold:</p>	<p>Stiftelsen MiA leder prosjektet og har ansvar for gjennomføring. Etter utprøving skal NAFO ha et oppfølgingsansvar. I 2008 har NAFO deltatt som samarbeidspartner og</p>	<p>http://www.mangfoldsspeilet.no/?page_id=30</p>		

<p>Utprøving av prosessverktøyet Mangfoldsspeilet som er utviklet av stiftelsen Mangfold i arbeidslivet. Verktøyet bygger på prosessarbeid som tar sikte på å gjøre virksomheten i stand til å reflektere over og ta tak i viktige utfordringer, bygge vider på eksisterende god praksis eller implementere en mangfoldsstrategi på arbeidsplassen.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Desember 2007 - desember 2009</p> <p>Kostnader/finansiering: MiA har fått 300 000, av prosjektmidler fra Udir. NAFO bidrar med lønnsmidler til medarbeidere fra senteret som deltar i utprøvingen.</p> <p>Evaluerig:</p>	<p>bidro til å skaffe deltakende kommuner/virksomheter som skal prøve ut bruk av Mangfoldsspeilet i skoler og barnehager: Vadsø, Verdal, Arendal og Vestby kommuner deltar</p>			
--	--	--	--	--

<p>Sluttevaluering høst 09, hovedansvar: MiA</p> <p>Ansvarlig: MiA, i samarbeid med NAFO og utvalgte barnehager og skoler</p>				
---	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 6

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt henvisning til nettsadresse	Bindinger	Kommentarer
<p>Tiltakets målsetting: Kompetanseutvikling for ansatte i barnehagesektoren.</p> <p>Tiltaket har tre hovedmålsetninger: 1: Bidra til økt kompetanse innenfor språklig og kulturelt mangfold hos ansatte i barnehagen 2: Bidra til implementering av overordnede planer: <i>Rammeplan for barnehagen</i>, Temaheftet <i>Språklig og kulturelt mangfold i barnehagen</i> og regjeringens strategiplan <i>Likeverdig opplæring i praksis!</i> 3: Bidra til å styrke Universiteter og</p>	<p>Alle fylkene bortsett fra tre, gjennomførte en storsamling høsten 2008. I de tre fylkene ble den arrangert i løpet av januar 2009. Dette hadde sammenheng med at høyskolene hadde vansker med rekrutere personer til prosjektet. Alle har planlagt en for våren 2009. NAFO har deltatt på alle storsamlingen, ofte med faglige innlegg andre ganger med en mer overordnet informasjon om prosjektet.</p> <p>Alle fylkene er også i gang med nettverkssamlinger og veiledninger til</p>	<p>Nafo har utarbeidet en rapport for perioden høst 2007- vår 2008. Den ligger på både NAFOs sider: http://www.hio.no/content/download/96386/737420/version/1/file/PROSJEKTRAPPORT+NAFO+2007-08.pdf</p>	<p>Det er søkt om videreføring av prosjektet.</p>	

<p>høgskoler som kompetansetilbydere innenfor språklig og kulturelt mangfold i barnehagen.</p> <p>I de fylkene som har deltatt i to år har NAFO en målsetning om en spissing av fokus. Hovedmål for disse fylkene er gjennom praksisprosjekter å utvikle gode metoder for flerspråklige barns språkutvikling knyttet til følgende områder:</p> <p>Tiltak for å styrke samarbeidet mellom tospråklig assistent, pedagogisk leder og styrer. Tiltak for å styrke foreldrene som ressurs i barnas flerspråklige utvikling og tiltak for arbeid med litteratur for å styrke barnas flerspråklige utvikling.</p> <p>Tiltaketts innhold: Antall deltagere: I 2005 startet kompetansehevings-satsingen for barnehageansatte i regi av NAFO. Da ble det arrangert fire kursrekker for barnehageansatte i 4 fylker. Det har så vært en gradvis utvidelse av arbeidet til i 2008-2009 å omfatte 15-20 barnehager i alle landets fylker.</p> <p>Struktur: Ca tre personer fra hver barnehage deltar på to storsamlinger for alle barnehagene i fylket og to nettverkssamlinger for en mindre gruppe barnehager.</p>	<p>barnehagene som driver praksisprosjekter.</p> <p>Barnehagene som driver praksisprosjekter har levert sine prosjektbeskrivelser til høgskolene/univeritetet og til NAFO.</p> <p>Det har blitt foretatt lokale tilpasninger knyttet til strukturen på de ulike samlingene i fylkene. Noe som har sammenheng med ulike geografiske forhold, lange reiseveier mm.</p> <p>Noen fylker har valgt å ha med ferre enn 15-20 barnehager med på nettverkssamlinger, men har ulike kurs tilknyttet prosjektet som er åpne for alle barnehageansatte i fylket, for slik å oppnå spredning av kompetanse.</p> <p>Alle barnehagene og høgskolene/universitetene er invitert til å bidra til den planlagte artikkelsamlingen.</p> <p>Utvalgte representanter fra barnehager, barnehageeier og høgskoler/universitet er invitert til å delta på et møte sammen med NAFO</p>	<p>og på Kunnskapsdepartementets sider: http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rapporter_pla/ner/rapporter/2008/rapport-fra-kompetanseutvikling-for-barn.html?id=526240</p>		
--	--	--	--	--

<p>Storsamlingene arrangeres i samarbeid mellom fylkesmannen, høgskolene/universitetet og NAFO. Nettverkssamlingene er høgskolen/universitetet ansvarlig for. Alle barnehagene er forpliktet på å drive et endringsarbeid i sin barnehage knyttet til flerkulturell praksis. Tre barnehager i hvert fylke arbeider med et praksisprosjekt og får to veiledninger fra høgskolen/universitetet. De kan søke om kr. 10 000 i instentivmidler. Det ble arrangert en nasjonal spredningskonferanse i juni 2008 i regi av NAFO, med ca 300 deltagere. Det er planlagt en tilsvarende konferanse i juni 2009.</p> <p>Dokumentasjon: Det skal i løpet av våren 2009 utarbeides en veileder for tospråklig arbeid i barnehagen og en artikkelsamling om flerkulturellt arbeid i barnehagen. Begge dokumentene vil bli utarbeidet av NAFO i samarbeid med barnehager, barnehageeier og høgskoler/universiteter. Alle prosjektbarnehagene rapporterer til NAFO og til høgskoler/universitet som igjen rapporterer om arbeidet i det enkelte fylket. NAFO lager en samlerapport.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: 2005-2009</p>	<p>om veilederen om flerspråklig arbeid i barnehagen.</p> <p>En dagsamling for NAFO og representanter fra høgskoler / universiteter og fylkesmenn i alle fylker er planlagt 06.03.09.</p> <p>For mer utfyllende statusbeskrivelser henvises til rapport for perioden 2007-2008, på NAFOs og Kunnskapsdepartementets sider.</p>			
--	--	--	--	--

<p>Kostnader/finansiering: Tiltaket finansieres av midler fra Kunnskapsdepartementets kompetansestrategi for barnehager 2007-2010</p> <p>Evaluering (om tiltaket evalueres eksternt): Tiltaket evaluering ledes av NAFO på bakgrunn av rapporter fra barnehager og høyskoler/ universiteter. NAFO har utviklet maler for rapportering.</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>				
--	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 7

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt henvisning til nettside	Bindinger	Kommentarer
<p>Tiltak 7: Samarbeid med foreldre</p> <p>Tiltakets målsetting: Å styrke samarbeidet mellom barnehage og minoritetsspråklige foreldre eller foresatte knyttet til barnas flerspråklige utvikling.</p> <p>Tiltakets innhold:</p>	<p>Veilederen er laget og finnes både i papirutgave og i nettside. Den finnes på fem ulike språk i nettside.</p>	<p>Veilederen finnes på følgende link: http://www.udir.no/upload/Brosjyrer/Barn_i_flerspraklige_familier.pdf</p> <p>Veilederen på</p>		<p>Det har ikke vært aktivitet på dette tiltaket i 2008. Det ble avsluttet i 2007.</p>

<p>Utdanningsdirektoratet og NAFO har utarbeidet veiledningsmaterieell for foreldre, lærere og tilsatte på helsestasjoner og i barnehager.</p> <p>Veilederen har blitt oversatt til følgende minoritetsspråk: Arabisk, engelsk, somali, tyrkisk og urdu.</p> <p>NAFO har også på bakgrunn av Høgskolen i Oslos rapport "Skolegang i Pakistan. Barn med innvandrerbakgrunn på skole i foreldrenes opprinnelsesland" utarbeidet veilederen <i>Minoritetsspråklige barn og unge på skole i foreldrenes opprinnelsesland</i>. Veilederen er rettet til foreldre, lærere, rådgivere og ledere i skole og barnehage</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: 2007</p> <p>Kostnader/finansiering:</p> <p>Evaluering (om tiltaket evalueres eksternt):</p> <p>Ansvarlig: NAFO og Utdanningsdirektoratet</p>		<p>minoritetsspråkene arabisk, engelsk, somali, tyrkisk og urdu finnes på følgende link: http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/T_M_Artikkel.aspx?id=2244</p>		
--	--	---	--	--

Rapportering på tiltak 9

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt. politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 9 Tiltakets målsetting: Sette i gang forsøk med morsmål som andrespråk.</p> <p>Trondheim: Tiltakets innhold: Det er valgt ut grupper av elever innenfor språkene russisk, bosnisk-kroatisk-serbisk, vietnamesisk, arabisk og farsi. Dette er elever som ikke har rett til morsmåls-undervisning etter §2-8 i opplæringsloven. Elevene får opplæring i sitt morsmål på det nivået de befinner seg 1 ½ time pr uke etter skoletid. Dato for oppstart og avslutning: juni 2007-juni 2009 Kostnader/finansiering: Prosjektet er finansiert gjennom strategiplanen "Likeverdige opplæring i praksis!" og "Språk åpner dører". Evaluering: Telemarkforskning Notodden evaluerer utprøving av språkpermen 6-12. Ansvarlig: NAFO</p> <p>Kirkenes:</p>	<p>Trondheim: Prosjektet startet med 4 språk. Fra januar 2009 er det 5 språk fordelt på 7 grupper med til sammen 57 barn fra 1. Til 10. trinn. Framdriften er god. Det utvikles læremidler for hver språkgruppe og det foregår kontinuerlig kartlegging og dokumentasjon av elevenes ferdigheter. Prosjektet er knyttet til utprøving av språkpermen.</p> <p>Kirkenes:</p>	<p>Trondheim: http://www.hio.no/content/view/full/70489-19k</p> <p>Kirkenes:</p>		<p>Trondheim: Lærerne melder om stor oppslutning, nesten ikke frafall, god motivasjon og progresjon hos elevene og at foreldrene etterspør et videre tilbud. Det er søkt om forlengelse og ytterligere utvidelse av prosjektet for 2009-2010 og det er kommet positive signaler fra departementet.</p> <p>Kirkenes: Også</p>

<p>Tiltakets innhold: alle tospråklige barn (russisk-norsk) i grunnskolen i Sør-Varanger kommune får tilbud om 1 ½ time morsmålsundervisning pr uke etter skoletid. Elevene får opplæring i sitt morsmål fordelt etter alder i tre grupper. Tilbudet springer ut av et ønske om å bevare og styrke elevenes tospråklighet til gagn for både individ og samfunn.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: juni 2008 - juni 2009</p> <p>Kostnader/finansiering: kunnskapsdepartementet</p> <p>Evaluerings (om tiltaket evalueres eksternt):</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>Undervisningen startet 1.9.08 med ca 45 barn i grunnskolealder. Læreplan i finsk som andrespråk er omarbeidet til en nivådel plan for russisk som andrespråk. Lærerne kartla elevene ved start og skal kartlegge dem ved årets slutt.</p>	<p>http://www.kirken.eskompetansesenter.no/ 2008-05-20 og 2008-02-28</p>		<p>Her er det stor oppslutning, lite frafall og etterspørsel fra foreldrene om videreføring av tilbudet.</p> <p>Kommunen søker om forlengelse av prosjektet, og ønsker på sikt å etablere russisk morsmålsundervisning som et fast tilbud for alle tospråklige russisk-norske elever i grunnskolen.</p>
--	--	---	--	---

Rapportering på tiltak 10

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt henvisning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.	Kommentarer
<p>Tiltak 10 Tiltakets målsetting: Utarbeide og tilby etterutdanningstilbud i andrespråksdidaktikk for nivåbaserte læreplaner i grunnleggende norsk</p> <p>Tiltakets innhold: Utvikle og tilby et nasjonalt etterutdanningskurs for undervisning i grunnleggende norsk etter nivåbasert læreplan og i bruk av kartleggingsmateriellet i tilknytning til læreplanen.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Juni 2007 – desember 2009</p> <p>Kostnader/finansiering: NAFO / Fylkesmenn / Deltakeravgift</p> <p>Evaluerings : Ekstern evaluering er ikke planlagt</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>Det har vært avholdt i alt fjorten 16 timers kurs og femti halv- og heldagskurs. Det har vært kurs i alle fylker.</p> <p>Kursene har vært arrangert i samarbeid med ulike aktører: Fylkesmenn, fylkeskommuner, høyskoler, universitet, fokusvirksomheter, kommuner. Høgskolen i Oslo, Høgskolen i Telemark, Høgskolen i Sør-Trøndelag & NTNU, Høgskolen i Østfold og Høgskolen i Volda har hatt eneansvar som kursholder på 16 timers kurs i sitt område. I Sogn og Fjordane hadde høgskolen og NAFO fellesansvar. I Rogaland var NAFO ansvarlig for et kurs i nordregionen våren 08, to ansatte ved Universitetet i Stavanger deltok, en av dem med en forelesning. I desember 08 arrangerer Universitetet i Stavanger kurs, NAFO deltar med forelesning. Høgskolen i Nord-Trøndelag arrangerte dagskurs der NAFO var ansvarlig for det faglige</p>	<p>http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/Brosjyrer/infoark.pdf</p>		

	<p>innholdet. Høgskolen i Vestfold har arrangert dagskonferanse om minoritetsspråklige elever i skolen, der NAFO deltok med forelesning om grunnleggende norsk. NAFO har også vært i kontakt med Høgskolen i Bodø og Universitetet i Agder. Høgskolen i Bodø planlegger kurs våren 09, NAFO vil være ansvarlig for det faglige innholdet. Universitetet Agder så seg ikke i stand til å gi kurs. I Agderfylkene tok derfor Fylkesmennene ansvar for å arrangere kurs, NAFO hadde ansvar for det faglige innholdet. I Hedmark har NAFO deltatt på dagskurs sammen med Høgskolen i Hedmark.</p>			
--	---	--	--	--

Rapportering på tiltak 11

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 11 Tiltakets målsetting : Utarbeide veiledningsmaterieill for lærere som underviser i grunnleggende norsk</p> <p>Tiltakets innhold: Veiledning til lærerne Kartleggingsverktøy</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Juli 2007-november 2007</p> <p>Kostnader/finansiering: Lønnsmidler for overtidsarbeid ble dekket av Utdanningsdirektoratet.</p> <p>Evaluerings: Det er ikke planlagt ekstern evaluering</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>Veilednings- og kartleggingsmateriellet var ferdigstilt i 2007. Materiellets innhold er tatt opp på etterutdanningskursene for lærere ihht. implementeringsstrategien i tiltak 10 gjennom hele 2008</p>	<p>Kartleggingsmateriellet Språkkompetanse i grunnleggende norsk er lagt ut på: http://www.udir.no/upload/Kartleggingsprover/UDIR_Kartleggingsmaterieill_bm_301007.pdf</p> <p>Veiledningen Språkkompetanse i grunnleggende norsk er lagt ut på: http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/Brosjyrer/veileder.pdf</p>		<p>Det er nå utarbeidet en veileder for lærere som underviser i morsmål. Disse to veilederne skal sees i sammenheng.</p>

Rapportering på tiltak 12

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.	Kommentarer
<p>Tiltak 12</p> <p>Tiltakets målsetting : Igangsette forsøk med ikke-europeiske språk som fremmedspråk</p> <p>Tiltakets innhold: Opprette tilbud om ulike språk som fremmedspråk i grunnskolen</p> <p>Dato for oppstart og avslutning:</p> <p>Kostnader/finansiering: NAFOs medvirkning dekkes over NAFOs ordinære budsjett</p> <p>Evaluerings : Ekstern evaluering er ikke planlagt</p> <p>Ansvarlig: Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen</p>	<p>Det er etablert et tilbud i kinesisk i grunnskolen i Trondheim, som skal igangsettes fra skoleåret 2009/2010, og som skal tilbys samtlige 8.klassinger i Trondheim kommune</p> <p>Nasjonalt senter for fremmedspråk har prosjektledelsen og samarbeidspartnere ved siden av NAFO er NTNU.</p>			

Rapportering på tiltak 13

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt. politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltakets målsetting Kartlegging og utredning av elevenes ferdigheter og behov Det vises til fylligere rapport, desember 2008 for del 1 og del 2</p> <p>Tiltak 13 del 1 -utarbeiding av kartleggingsmateriell som skal si noe om minoritetspråklige elevers språklige ferdigheter, inkludert forutsetninger for lesing og skriving og mulige behov for hjelp ut fra retten til spesialundervisning, slik den er definert i opplæringsloven §5. (Her skiller en mellom retten til spesialundervisning ut fra §5 og retten til tospråklig opplæring ut fra §2.8.)</p> <p>Tiltakets innhold: utarbeide og prøve ut metoder for observasjons- og kartleggingsmateriell i forbindelse med utredning av elever med behov for spesialpedagogisk hjelp. NAFO og Bredtvet kompetansesenter utarbeider et felles prøvebatteri. NAFO har hovedansvar for to kognitive prøver, såkalt Ordminne (for</p>	<p>NAFO prøver ut leserelaterte prøver på forskjellige morsmål. To prøvesett er levert utdanningsdirektoratet (norsk og tyrkisk), med spørreskjema til elevene i tillegg. I 2009 vil prøver på flere språk bli prøvd ut med somali og polsk først. Arbeidet er blitt mer omfattende for NAFO enn det som lå til grunn i prosjekt-beskrivelsen.</p>	<p>Et veiledningshefte (veiledning til testleder), et eksemplar av ordminneprøven på norsk og tyrkisk, innspilt på CD med noteringsark, samt RAN-prøven spilt inn på CD og med oppgaver for tall, bokstaver og tegninger, samt spørsmål/elevers vurdering av egen lesing og leseutvikling (ett skjema for eldre og ett for yngre på hvert språk) er levert Utdanningsdirekto</p>	<p>Prøvene kan nå også bestilles fra Sverige. Deltakere fra spesialpedagogiske skolmyndighetene besøkte NAFO 3.12.09 Det arbeides nå med et mulig samarbeid rundt disse prøvene.</p>	<p>Disse prøvene er til hjelp for PPT til bruk på elever på forskjellige alderstrinn, ikke minst i forhold til nyankomne eldre elever. Det er nødvendig med en innføring i bruken, også for å få forståelse for de fonologiene og ortografiene som er representert i prøvene. Olaf Husby ved NTNU har skrevet en kontrastiv norsk-tyrkisk grammatikk på oppdrag fra Bredtvet. LB har skrevet to artikler i</p>

<p>meningsfulle og meningsløse ord av forskjellig lengde i serier), og prøver for såkalt RAN (rask automatisert benevning). Bredtvet har hovedansvar for prøver som skal måle ordforråd og grammatiske språkferdigheter.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Tidsramme 2007–2009</p> <p>Kostnader/finansiering: Evaluering (om tiltaket evalueres eksternt): Nei</p> <p>Ansvarlig: Fra NAFOs side: Liv Bøyese</p>		<p>ratet 05.01.09</p> <p>Nettverket har ikke begynt å legge ut informasjon om tiltaket ennå. Informasjon fra NAFO vil bli lagt ut på www.hio.no/nafo</p>	<p>2008 , også med dette for øye.</p>
---	--	---	---------------------------------------

Rapportering på tiltak 13 a

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettadresse	Bindinger	Kommentarer
<p>Tiltakets tittel: Utvikling av PPTs kompetanse i flerkulturelle emner, 2006-2008.</p> <p>Tiltakets målsetting:</p> <p>1. Øke PPTs kompetanse i å ivareta minoritetsspråklige barns behov. Dette omfatter både system- og</p>	<p>1. Referansegruppemøter Det er blitt etablert referansegrupper i alle tre fylker. I Finnmark og Vest-Agder koordineres prosjektet av fylkesmannens utdanningsavdeling, mens i Hedmark koordineres prosjektet av leder for PPS Glåmdal.</p>	<p>Nafos har utarbeidet en rapport for perioden høst 2007-vår 2008. Den ligger på både NAFOs sider: http://hio.no/content/view/full/70824</p>		

<p>utredningsarbeidet.</p> <p>2. Utvikle og spre erfaringer fra gode eksempler på PPTs arbeid i samarbeid med barnehager og skoler.</p> <p>Tiltakets målgruppe:</p> <p>Målgruppene for prosjektet er PPT samt ledere og lærere i barnehager og skoler i Vest-Agder, Finnmark og Hedmark.</p> <p>Tiltakets innhold:</p> <p>PP-tjenesten er skoleverkets rådgivningstjeneste i forhold til å tilrettelegge opplæring for barn med særskilte behov. Dette innebærer både å gi barnehagene/skolene råd og veiledning i forhold til kompetanseutvikling, organisasjonsutvikling, organisering av tiltak, så vel som utredning og sakkyndig vurdering i forhold til det enkelte barn/elev.</p> <p>Den norske skolen har i økende grad blitt en flerkulturell skole og skal gi opplæring til elever med svært ulik språklig og kulturell bakgrunn. Denne nye situasjonen stiller krav til at PP-tjenesten har kunnskap og erfaring med hvordan situasjonen for minoritetsspråklige faktisk er i skoler og</p>	<p>Fylkesmannens utdanningsavdeling og PP-lederene i de kommuner som deltar med praksisprosjekter inngår i referansegruppen sammen med representanter fra NAFO.</p> <p>Referansegruppemøter har blitt avholdt forutfor eller i etterkant av nettverkssamlinger. På disse møtene drøftes utviklingsstatus ved de ulike praksisprosjektene, samt temaer som prosjektdeltagerne ønsker tatt opp på neste nettverkssamling.</p> <p>2. Nettverksamlinger</p> <p>I tidsrommet januar 2006 – juni 2007 ble det gjennomført 2 nettverkssamlinger i alle fylker - en endags samling og en todagers samling. Høsten 2007 er det blitt gjennomført en tre dagers samling i Finnmark, en todagers samling i Hedmark og en todagers samling i Vest-Agder. Våren 2008 er det blitt gjennomført en todagers samling i hvert av fylkene.</p> <p>Både PP-tilsatte og representanter fra skoler og barnehager som PP-</p>			
--	--	--	--	--

<p>barnehager, og til utvikling av ny faglig kompetanse i tjenesten.</p> <p>Organisering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prosjektet involverer fagfolk på ulike nivåer. • Utdanningsdirektoratet har det overordnede ansvaret for prosjektet, men det daglige arbeidet ledes av NAFO. • Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Fylkesmannen i de berørte fylker. • Fylkesmannen bidrar til koordinering og oppfølging av prosjektet. • Fylkesmannen velger også ut de PPT-kontorer som skal delta og • Det etableres et interkommunalt nettverk i hvert fylke bestående av de prosjektinvolverte. • Prosjektet forankres lokalt i kommune og fylkeskommune. • En kommune (PPT-leder) pekes ut til praktisk å drifte nettverket i fylket i samarbeid med referansegruppen og NAFO. 	<p>tilsatte samarbeider med i praksisprosjektene, deltar på nettverkssamlingene. Det har vært mellom 50-55 deltagere på nettverksamlingene i Hedmark og Vest-Agder og mellom 30-35 deltagere på nettverkssamlingene i Finnmark. Hensikten med samlingene har vært å</p> <ul style="list-style-type: none"> • innføre deltagerne i prosjektarbeid • gi dem en felles grunnforståelse omkring problemstillinger innenfor fagområdet • gi dem input og feedback i forhold til arbeidet med praksisprosjektene, dette gjennom foredragsvirksomhet og veiledning. <p>Nettverksamlingene har fått en fast struktur. Den første dagen på nettverksamlingene brukes til faglig utdyping og kalles et fagseminar, den andre dagen på nettverksamlingene brukes til gruppearbeid med praksisprosjektene og kalles et arbeidsseminar.</p>			
---	---	--	--	--

<p>Nettverkssamlinger Prosjektet legger vekt på både å øke refleksjonsnivået og handlingskompetansen hos den enkelte PP-rådgiver samtidig med at målsettingen er en praksisendring i barnehager og skoler, involverer prosjektet fagfolk på ulike nivåer.</p> <p>Praksisprosjektene: Praksisprosjektene er selve kjernen i virksomheten. Det er her utviklingsarbeidet skjer. Utvikling av gode modeller for utredning og systemisk arbeid (endringer i praksis) foregår i et samarbeid mellom den enkelte PP-tjeneneste og driftsenheten (barnehage eller skole). Fokus for hvert enkelt praksisprosjekt identifiseres av PP-tjeneneste og driftsenhet i fellesskap. NAFO bidrar som rådgivere i utformingen av praksisprosjektene, og de ulike tema som fokuseres i disse vil drøftes på nettverkssamlingene.</p> <p>Den faglige skoleringen vil således ta utgangspunkt i problemstillinger som framkommer gjennom samarbeidet mellom PPT og praksisfeltet.</p> <p>Fokus for praksisprosjektene kan eksempelvis være: organisering av opplæring for bedre</p>	<p>Det har vært god progresjon i alle prosjekter, bortsett fra et prosjekt i Finnmark som måtte legges ned etter at flere medarbeidere sluttet i sine stillinger. Av totalt 15 prosjekter ble 14 lagt fram på de regionale samlinger i september/oktober 2008. De aller fleste har nå levert inn sine prosjektrapporter.</p> <p>Den 22. og 23. januar 2009 ble det holdt en avslutningskonferanse på Høgskolen i Oslo. Gjennom konferansen ønsket vi å spre erfaring og innsikt som deltakerne i prosjektet hadde skaffet seg gjennom sine praksisprosjekter. Det er blitt gjennomført 15 praksisprosjekter, hvorav 14 prosjekter ble lagt fram på konferansen.</p> <p>Prosjektrapporter som er levert inn til NAFO spenner over et bredt felt både med hensyn til målgrupper og faglig fokus og har både hatt individ- og systemperspektiver. Temaer i prosjektene har vært førskolebarn, overgang barnehage/skole, tiltak i grunnskolen og overgang</p>			
--	---	--	--	--

<p>ivaretagelse av språklig og kulturelt mangfold, særskilt tilrettelagt språkopplæring, utvikling av inkluderende miljøer, og spesialundervisning for elever med ulike behov.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: November 2006 – desember 2008</p> <p>Kostnader/finansiering: Prosjektet er finansiert av Strategiplanmidler (samlinger og ekstern bistand, prosjektkoordinator) kombinert med ordinære NAFO-ressurser (lønn prosjektleder).</p> <p>Evaluering (om tiltaket evalueres eksternt): Tiltaket evalueres kontinuerlig i tilknytning til referansegruppemøtene og nettverkssamlingene i fylkene. Sluttevaluering skal gjennomføres med grunnlag i et spørreskjema til de involverte parter.</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>grunnskole/videregående skole. Et gjennomgående tema i mange av prosjektene har vært kartlegging av elevens språklige og begrepsmessige kompetanse, som et ledd i tilrettelegging av opplæringen.</p> <p>Det arbeides for tiden med å samle og redigere prosjektrapportene slik de kan publiseres på NAFOs nettside.</p>			
--	---	--	--	--

Rapportering for tiltak 14

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon	Bindinger (økonomiske, evt)	Kommentarer
---------------------	--	------------------------	-----------------------------	-------------

		og evt hen-visning til nettadresse	politiske, avtaler o.a.	
Tiltak 14 Tiltakets målsetting : Leksehjelp og sommerskole i grunnopplæringen Tiltakets innhold: Dato for oppstart og avslutning: Kostnader/finansiering: Evaluerings- : Ansvarlig:	Leksehjelp inngår som en del av tiltak 20. Sommerskole skal i henhold til Utdanningsdirektoratet ikke iverksettes under tiltak 20.			

Rapportering på tiltak 15

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
Tiltak 15 Tiltakets målsetting : Stipendordning for lærere fra språklige minoriteter	NAFO behandlet våren 2008 133 søknader fra 46 kommuner og 1 fylkeskommune. Det ble tildelt 25 nye stipend til 20 kommuner i 13 fylker. I tillegg er tidligere tilsagn	www.hio.no/nafo		Fram til vårsemesteret 2008 ble stipendordningen forvaltet av

<p>Tiltakets innhold: Stipendordning for minoritetsspråklige lærere som arbeider i skolen uten formalkompetanse, eller som har utenlandsk lærerutdanning og trenger supplerende utdanning for å oppnå formalkompetanse</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: 2003-</p> <p>Kostnader/finansiering: Ordnningen finansieres med bevilgninger over statsbudsjettet</p> <p>Evaluerings : Det er ikke planlagt ekstern evaluering</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>for 2008 til 31 stipendtakere i 23 kommuner i 13 fylker og ved en privatskole effektuert. Totalt ble det fordelt 4.075.000 kroner våren 2008.</p>			<p>Utdanningsdirektoratet. NAFO overtok denne arbeidsoppgaven fra januar 2008. I perioden 2004 - 2008 har i alt 245 minoritetsspråklige lærere mottatt stipend. Pr 10. desember 2008 har 48 skoleiere, fordelt på alle fylker, rapportert om at 107 stipendmottakere har fullført utdanningen.</p>
--	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 16

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 16 Tiltakets målsetting</p>	<p>NAFO har holdt kurs og veiledningsmøter for lærerutdannere,</p>	<p>www.hio.no/enheter/nafo</p>		

<p>Bedre samarbeid mellom hjem og skole.</p> <p>Tiltakets innhold: NAFOs arbeid i forhold til tiltaket innebærer kursing, veiledning og spredning av informasjon om gode tiltak i forhold til hjem – skole samarbeid. Det arbeides mot lærere og skoleledere, kommuneansatte innenfor oppvekst og barnehageansatte.</p> <p>Skoleeiere og skoleledere oppfordres gjennom NAFOs nettverk til etablering av foreldrenettverk, og NAFO tilbyr sin kompetanse i kursing av foreldre og etablering av nettverk. Det arbeides også direkte mot foreldregruppen, gjennom etablering ressursnettverk og kursing av minoritetsspråklige foreldre. NAFO informerer også om FUG og materiell de har utviklet på flere språk.</p> <p>Tiltaket sees i sammenheng med tiltak 4 (utprøving av modeller for opplæringen), tiltak 20 (ungdom med svak grunnopplæring fra hjemlandet og kort botid i Norge) og tiltak 30 (familielæring), og inngår som en naturlig del av metoder innenfor familielæring, med et ressursperspektiv på foreldre og familie. Det følgende sorterer også naturlig under dette tiltaket: NAFO har på bakgrunn av Høgskolen i Oslos rapport "Skolegang i Pakistan. Barn med innvandrerbakgrunn på skole i foreldrenes opprinnelsesland" utarbeidet veilederen ""Minoritetsspråklige barn og unge på skole i foreldrenes opprinnelsesland". Veilederen er rettet</p>	<p>lærere, skoleledere barnehageansatte og kommunalt ansatte innen oppvekst. Kursene skal blant annet bidra til kompetanseheving og utvikling av tiltak som skal bedre hjem-skolesamarbeid og bidra til å etablere foreldrenettverk.</p> <p>Ressursnettverk er etablert i Drammen.</p> <p>NAFO har utarbeidet veilederen ""Minoritetsspråklige barn og unge på skole i foreldrenes opprinnelsesland".</p>	<p>www.fug.no</p> <p>www.mir.no</p> <p>http://udir.no/templates/udir/TM_Artikkel.aspx?id=2699</p>		
---	---	--	--	--

<p>mot foreldre, lærere, rådgivere og ledere i skole og barnehage og kan lastes ned på .</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: 2006-2009</p> <p>Kostnader/finansiering: Kostnader dekkes av NAFOs ordinære ramme.</p> <p>Evaluerings: NAFO evaluerer sin virksomhet innenfor dette arbeidet internt og fortløpende.</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>				
--	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 19

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 19</p> <p>Tiltakets målsetting: Øke andelen av minoritetspråklige elever og lærlinger som begynner på og fullfører videregående opplæring</p> <p>Tiltakets innhold:</p>	<p>Fortløpende etterutdanning på videregående fokusskoler gjennom hele året. Temaet tas opp på NAFOs regionale nettverksmøter og nasjonale samlinger med fokusskoler på videregående. Temaer for å bedre opplærings-situasjonen for</p>			

<p>Kompetanseheving for å bedre yrkes- og utdanningsveiledningen og tiltak for å bedre mulighetene for læreplass</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: 2007-2009</p> <p>Kostnader/finansiering: Utgiftene til kompetanseutviklingen og samlingene dekkes over NAFOs ordinære budsjett.</p> <p>Evaluerings : Det er ikke planlagt ekstern evaluering</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>minoritets elever i videregående opplæring, og dermed også redusere frafallet, inngikk også på den årlige nasjonale Strategiplankonferansen 16-17 september 2008.</p> <p>En særskilt satsing på elever i videregående alder med mangelfull skolebakgrunn er rapportert under tiltak 20. Dette gjelder Årstad vgs i Hordaland, Fræna vgs i Møre-og Romsdal, Sola vgs og Johannes læringscenter i Rogaland samt Holtet vgs og Sofienberg vgs i Oslo.</p> <p>Det er ikke arbeidet med tiltak som går ut på å bedre læreplass-situasjonen for minoritetsspråklige i videregående opplæring</p>			
--	---	--	--	--

Rapportering på tiltak 20

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettside	Bindinger (økonomiske, evt. politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Beskrivelse av tiltak nr 20 Ungdom med svak grunnopplæring fra hjemlandet og kort botid i Norge</p> <p>Tiltakets målsetting:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ferdigstilling av kartleggingsverktøy for skolebakgrunn og faglige ferdigheter 	<p>1) <i>Kartlegging av opplæringstilbudet</i> til denne gruppa i Norge. Denne kartleggingen er gjennomført og det er utarbeidet to rapporter som oppsummerer informasjonsinnhentingen.</p> <p>2) <i>Utvikling av kartleggingsverktøy</i>. En</p>	<p>http://www.hio.no/content/download/86333/686256/version/1/file/Tiltak+20+%2825%29+-+delrapport+2.pdf</p>		

<ul style="list-style-type: none"> - utprøving av leksehjelp, karriereveiledning, sosialpedagogisk rådgivning, foreldresamarbeid og tilpasset opplæring for minoritetsspråklige elever med lite skolebakgrunn og kort botid - NAFO skal innhente kunnskap om modeller for opplæring av minoritetsspråklige elever med kort botid og lite skolebakgrunn også utenfor prosjektet - NAFO skal utarbeide en sluttrapport som dokumenterer opplæringsmodellene som er prøvd ut, og som oppsummerer kartleggingsarbeidet knyttet til elevgruppas skoletilbud. <p>Tiltakets innhold: Tiltaket består av tre deler:</p> <p>1) <i>Kartlegging av opplæringstilbudet</i> til denne gruppa i Norge. Denne kartleggingen er gjennomført og det er utarbeidet to rapporter som oppsummerer informasjonsinnhentingen.</p> <p>2) <i>Utvikling av kartleggingsverktøy.</i> Kartleggingsverktøyet skal gi innsikt i elevens faglige kunnskaper og ferdigheter og lese- skriveferdigheter på morsmålet, samt dokumentere elevens tidligere skoleerfaringer. Kartleggingsverktøyet skal bidra til å tilrettelegge en tilpasset opplæring.</p> <p>3) <i>Utvikling av opplæringsmodeller.</i> Modellutviklingen skjer i fire fylker: Hordaland: Nygård skole og Årstad videregående</p>	<p>arbeidsgruppe bestående av lærere fra Fredrikstad internasjonale skole, Nygård skole og NAFO har våren 2008 arbeidet med forslag til endelig utkast av kartleggingsverktøyet. Kartleggingsverktøyet er ferdigstilt av NAFO høsten 2008 og oversendt Utdanningsdirektoratet for gjennomsyn og kommentarer. Udir og NAFO skal gjennomgå resultatet i januar -09, og avgjøre hvordan kartleggingsverktøyet skal publiseres og gjøres tilgjengelig.</p> <p>3) <i>Utvikling av opplæringsmodeller.</i> Modellutviklingen skjer i fire fylker: Hordaland, Rogaland, Møre-og romsdal og Oslo. Nygård skole og Årstad videregående skole: ”La oss få prøve” Elever fra grunnskoleklassen på Nygård hospiterer to ganger per år på Årstad. Elevene deltar i ønskede programfag og fellesfag. Forarbeid på Nygård før hospitering på Årstad.</p> <p>Møre og Romsdal: Fræna videregående skole: ”Frænamodellen” går ut på å gi elever individuelt tilrettelagte opplæringsløp, der planen i norsk og samfunnskunnskap, Læreplan for grunnskole og videregående opplæring kombineres ut fra den enkeltes behov. Elevene hospiterer på ulike utdanningsprogram samtidig.</p>	<p>www.hio.no/nafo/prosjekter</p> <p>http://www.hordaland.no/templates/page.aspx?id=11005</p> <p>http://www.frana.vgs.no/frana_vgs/aktiviteter</p>		
--	--	---	--	--

Formatted: Normal

<p>skole Møre og Romsdal: Fræna videregående skole Oslo: Holtet videregående skole og Sofienberg videregående skole Rogaland: Johannes læringscenter og Sola videregående skole</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: 01.01.06 – 31.12.09</p> <p>Kostnader/finansiering: Prosjektet er finansiert av strategiplanmidler</p> <p>Evaluering (om tiltaket evalueres eksternt): Prosjektet skal evalueres. NAFO utvikler spørreskjema og bistår skolene i gjennomføringen.</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>Oslo: Holtet videregående skole: ”Bedre tilpasset opplæring i norsk, engelsk og matematikk i grunnskoleopplæring for minoritetsspråklig ungdom 16 – 20 år”. Innhold: Elevene deles i mindre grupper i norsk og engelsk. Individuell tilpasset opplæring med utgangspunkt i den enkelte elevs forutsetninger. Undervisningen varierer og tar utgangspunkt i varierte temaer. .</p> <p>Sofienberg videregående skole: ”Elevmedvirkning og foreldresamarbeid i grunnskoleopplæring for minoritetsspråklig ungdom 16-20 år”</p> <p>Rogaland: Johannes læringscenter og Sola videregående skole:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kompetanseheving og utveksling på lærer- og skoleledernivå 2) Johannesmodellen: Målsetting: <ul style="list-style-type: none"> - Gi elevgruppen(språkklasse 1,2,og 3) norskopplæring etter planen for norsk for språklige minoriteter, grunnleggende kompetanse i IKT og i tillegg arbeide med fagstoff på morsmål/norsk med 			
---	--	--	--	--

Formatted: No bullets or numbering

	<p>morsmåslærere/norsklærere tilknyttet senteret</p> <p>3) Solamodellen Utvikle rutiner for bedre rutiner rundt kommunikasjonen mellom <i>avgiverskoler – inntak – mottakerskoler</i>, samt utvikle <i>kriterier for inntak</i> og rutiner for <i>informasjon om disse</i>.</p> <p>Hospitering fra innføringsklassene til mottakerskoler Kontinuiteten modellen fungerer godt. Det at elevene har med seg portfolio som stadig blir oppdatert gjør det lett for nye lærere å overta og bli kjent med elevenes utgangspunkt og ferdigheter. Fokus på didaktikk i norsk og arbeid med å utvikle opplæringen av elevene og kompetansen blant lærerne fungerer godt. Det arbeides godt med: <i>begrepslære, konkretisering av læringsmål, utvikle bedre rutiner for vurdering (arbeidsplaner), skole-hjem samarbeid, rådgiverfunksjon på kontaktlærere i innføringsklassen, todeling av innføringsklassen ikke etter faste kriterier, men basert på samtaler, bakgrunn og framtidsplaner.</i></p> <p>Felles: 9. september 2008 deltok alle prosjektskolene, Udir og NAFO på en fellessamling på Høgskolen i Oslo, der</p>			
--	--	--	--	--

	alle prosjektene ble presentert.			
--	----------------------------------	--	--	--

Rapportering på tiltak 21

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt. politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltakets målsetting: Rekruttere flere studenter med minoritetsbakgrunn til høyere utdanning generelt.</p> <p>Tiltakets innhold: Informasjonstiltak</p> <p>Dato for oppstart og avslutning:</p> <p>Kostnader/finansiering: 80 % stilling ved HiO inkludert 20 % tilskudd fra NAFO.</p> <p>Evaluerings (om tiltaket evalueres eksternt): Nei</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>Arbeidet drives tosidig:</p> <p>1. Kunnskapsformidling om minoriteter i høyere utdanning, inkludert rekrutteringsstrategier.</p> <p>2. Praktisk rekrutteringsarbeid for Høgskolen i Oslo, delvis integrert i det generelle rekrutteringsarbeidet.</p> <p>Antall abonnenter på MaiA øker jevnt. Antall minoritetsstudenter ved HiO har økt hvert år.</p>	<p>www.hio.no/prosjekter/maia</p> <p><i>Kunnskapsformidling</i>: - Utgivelse av nettbladet MaiA med 4 nr. årlig – ca 600 abonnenter over hele landet. Stoff hentes fra forskningsrapporter, statistikk, konferanser / studieturer, praktisk erfaring. –</p>	<p>Tiltaket inngår i ordinær drift på NAFO. Ingen bindinger utover Strategiplanperioden.</p>	

Høgskolen i Hedmark er koordinatør for tiltaket				
---	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 24

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 24 Tiltakets målsetting : Rammeplaner og fagplaner for høyere utdanning</p> <p>Tiltakets innhold: Styrke det flerkulturelle perspektivet i rammeplaner og fagplaner for lærerutdanning</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Fortløpende</p> <p>Kostnader/finansiering: Utgiftene dekkes over NAFOs ordinære budsjett</p> <p>Evalueringsplan : Ekstern evaluering er ikke planlagt</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>Dette er spørsmål NAFO tar opp høgskoler og universitet i forbindelse med hjulmøter og kurs, og i 2008 også gjennom den kontakten vi har hatt i forbindelse med tiltak 10.</p>			

Rapportering på tiltak 25

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.	Kommentarer
<p>Tiltak 25</p> <p>Tiltakets målsetting : Etter- og videreutdanningstilbud for å øke kompetansen i flerkulturelt arbeid</p> <p>Tiltakets innhold: Universiteter og høyskoler oppfordres til å utvikle relevante etter- og videreutdanningstiltak for alle som arbeider med minoritetsspråklige, og tilby etter- og videreutdanningstiltak for alle som arbeider med minoritetsspråklige. Det flerkulturelle perspektivet må avspeiles i ulike tilbud om etter- og videreutdanning.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Fortløpende</p> <p>Kostnader/finansiering: Utgifter til etterutdanning dekkes av NAFOs ordinære budsjett</p> <p>Evaluerings : Ekstern evaluering er ikke planlagt</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>I forbindelse med tiltak 10 og 11 ble det holdt en konferanse 9.12.07 for representanter fra fylkesmenn og høyskoler / universitet. I tiden etter har NAFO vært i kontakt med en rekke høyskoler og universitet ang. kurs.</p> <p>Noen av institusjonene, slik som Høyskolen i Oslo, NTNU, Høyskolen i Telemark, Høyskolen i Volda har god kompetanse på feltet, og påtok seg ansvar for å gi kurs i tilknytning til læreplan og kartlegging i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. NTNU samarbeidet med Høyskolen i Sør-Trøndelag om et 16 timers kurs. Andre institusjoner, Høyskolen i Sogn og Fjordane, Universitetet i Stavanger har gitt kurs i samarbeid med NAFO. Ved Høyskolen i Østfold var det et halvdagskurs i samarbeid mellom NAFO og HiØ våren 2008, høyskolen har deretter gjennomført en kursrekke (18 timer over tre dager) høsten 08. Høyskolen i Nord-Trøndelag</p>			

	arrangerte et heldagskurs i november der NAFO var ansvarlig for det faglige			
--	---	--	--	--

Rapportering på tiltak 27

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 27 Tiltaketets målsetting : Oppfølging av ordningen med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere</p> <p>Tiltaketets innhold: Tiltaket har til hensikt å legge til rette for bedre implementering av ordningen med rett og plikt til norsk og samfunnskunnskapsoplæring for voksne innvandrere</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Fortløpende</p> <p>Kostnader/finansiering: I hovedsak fra NAFOs ordinære budsjett. Tiltak 20 finansieres gjennom prosjektmidler</p> <p>Evaluerings (om tiltaket evalueres eksternt):</p> <p>Ansvarlig:</p>	<p>NAFOs arbeid i forbindelse med tiltak 20, om ungdom med svak grunnopplæring og kort botid i Norge kan sees i sammenheng med dette tiltaket. Her utvikles blant annet verktøy for å kartlegge skolebakgrunn, som kan benyttes også for å gi bedre tilpasset opplæring i norsk.</p> <p>Fokusvirksomheter i VO rapporterer at de har fokus på implementering av ny læreplan for norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere, NIR-registrering og – oppfølging, samt organisering og gjennomføring av 50-timerskurs i samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår, der samarbeid mellom kommuner gjør det mulig å gjennomføre tilbudet.</p>			

NAFO	<p>Fokusvirksomhetene i voksenopplæringen får i henhold til kontrakt med NAFO tilbud om en kursdag hvert år.</p> <p>Kompetansehevingen kan ha fokus på grunnskole eller norsk og samfunnskunnskap, og også temaer som er felles for de to tjenesteområdene; utvikling av flerkulturelle læringsfellesskap, tilpasset opplæring for voksne med norsk som andrespråk, holdninger, voksenpedagogikk, rasisme og diskriminering, rehabiliterende undervisning.</p> <p>VOX tilbyr ulike kurs.</p> <p>NAFO bidrar også til spredning av erfaringer og materiell fra VOX og IMDI.</p>			
------	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 28

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettadresse	Bindinger (økonomiske, evt. politiske, avtaler o.a.	Kommentarer
---------------------	---	---	---	-------------

<p>Tiltak 28 Fængselsundervisning Tiltakets målsetting: I St.meld.nr.27(2004-2005) ”Enda en vår” Om opplæringen innenfor kriminalomsorgen er følgende nedfelt i kap. 3.7:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Gjennom strategiplan for språklige minoriteter skal det ivetksettes tiltak for å bedre norskopplæringen for språklige minoriteter i norske fengsler</i> • <i>Den lokale skolen bør legge vekt på god rådgivning for å kunne gi hjelp til å utvikle planer for den enkelte</i> • <i>Skole og kommunale instanser bør samarbeide om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere</i> • <i>Gjennom midler fra Strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen 2005-2008 må de ansatte ved skolene i fengsel sikres tilbud om kompetanseheving, blant annet med vekt på tilpasset opplæring</i> <p>I strategiplanen ”Likeverdig opplæring i praksis!” er følgende nedfelt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>En arbeidsgruppe ledet av fylkesmannen i Hordaland har utarbeidet en handlingsplan for</i> 	<p>Grønland voksenopplæringscenter GVOs tre områder innenfor prosjektet som gjelder Systemnivået Skolenivået Klasseromsnivået</p> <p>På systemnivå er arbeid i gang for et tettere samarbeid med Oslo Voksenopplæring Det skal utarbeides en avtale med Oslo Kommune om refusjon av kostnader til norskopplæring for denne gruppa. På skolenivå utvikles modell for kartlegging av kategorier av minoritetsspråklige og rett til opplæring i fengsel. På klasseromsnivå utvikles tre modeller: Elevmagasin, tilrettelagt kurspakke – med språkopplæring (norsk eller engelsk), matematikk, samfunnsfag, IKT og et praktisk-estetisk fag - og utvikling av alternative metoder i praktisk/estetiske fag (PES-modellen) for å gi opplæring til elever som ikke behersker norsk eller engelsk i musikk, drama og formgivningsfag. Det ble gitt en underveisrapport av de tre modellene for samlet personale i</p>	<p>Relevant dokumentasjon skal nedfelles i en sluttrapport for prosjektet og i et nettbasert og trykt veiledningshefte, med bred og inngående gjennomgang av utviklingsprosjektene, samt anbefalt litteratur for kompetanseheving. Veiledningsmateriellet skal være ferdigstilt ved prosjektets avslutning.</p>		<p>Det henvises til NAFOs aktivitetsrapport for 2008</p>
---	---	---	--	--

<p><i>oppfølging av St.meld.nr.27(2004-2005). I tilknytning til handlingsplanen skal det lages veiledningsmateriell om undervisningens omfang, metodikk og organisering. En vil se spesielt på de tiltakene i meldingen som er særlig aktuelle for minoritetsspråklige innsatte</i></p> <p>Tiltakets innhold: Prosjektet er planlagt gjennomført i tre faser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innhente kunnskap. • Identifisere tiltak. • Iverksette tiltak (herunder utarbeidelse av materiell). <p>Prosjektdeltakerne er Grønland Voksenopplæringscenter og Jessheim videregående skole, avdeling Ullersmo</p> <p>Ved de deltakende undervisningsstedene ble det i innledningsfasen av prosjektet foretatt innhenting av kunnskap om hva slags opplæringstilbud ulike grupper av minoritetsspråklige innsatte hadde behov for.</p> <p>Ut fra slik analyse ble det iverksatt utviklingstiltak i forhold til arbeidsmåter og materiell. Dette er under stadig</p>	<p>personalmøte ved skolen i begynnelsen av mai.</p> <p>Det er utnevnt en lærer som modellansvarlig for hver modell. Fra høsten 2008 har de fått en ressurs for å koordinere arbeidet. PES-modellen innebærer dokumentasjon ved utvikling av film av alternativ kommunikasjon og metode ved opplæring i praktisk-estetiske fag. Filmen foreligger i både norsk og engelsk versjon og blir vist på en Grundtvig – konferanse for praktisk/estetiske fag i fengselsundervisning i Bulgaria i mai 2008.</p> <p>Kurspakke m/valgfag for minoritetsspråklige elever ble iverksatt fra 1. april og ble evaluert våren 2008 og justert fra skolestart i august.</p> <p>Elevtekster til magasinet er sendt inn til en redaksjon som skal samle og redigere dem. I 2008 ble det utgitt tre utgaver av elevmagasinet. Interessen for å skrive i elevmagasinet er stor.</p> <p>Jessheim videregående skole – avdeling Ullersmo Ullersmos tre områder innenfor</p>			
---	--	--	--	--

<p>utvikling og utprøving, og skal nedfelles i et veiledningshefte, som skal produseres som trykksak og legges ut digitalt.</p> <p>Ut fra løpende analyse av det pedagogiske personalets kompetansebehov, har det vært arrangert årlige felles planleggingsdager for samlet lærerpersonale ved begge undervisningsstedene. Det er i tillegg utarbeidet litteraturliste for selvstudier blant personalet.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Januar 2007-desember 2009</p> <p>Kostnader/finansiering: Prosjektmidler fra Utdanningsdirektoratet</p> <p>Evaluering Det er ikke planlagt ekstern evaluering av tiltaket</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>prosjektet er Kartlegging av elevenes ferdigheter Tilby relevante fagtilbud til innsatte som skal utvises fra Norge Identifisere og utvikle fagspesifikt undervisningsmateriale som passer for minoritetsspråklige</p> <p>I hele 2008 har arbeid vært i gang innenfor alle tre områdene. Har gjennomført oppfølgingsmøte i forhold til bruk av språkpermen, som blir obligatorisk ved Ullersmo i ett år framover. Hvert kvartal skal det være erfaringsutveksling om bruken av denne.</p> <p>Arbeidet med tilrettelagte læremidler for språklige minoriteter i fengsel er i gang. Det skal utarbeides et hefte som skal benyttes sammen med språkpermen. Ett av målene er å finne europeiske standarder for kompetansebevis, og bruk av Europassene er en del av dette arbeidet: Det arbeides med å legge til rette for at minoritetsspråklige elever</p>			
--	--	--	--	--

	<p>skal få et språkpass og veiledning i egenvurdering av språkferdigheter.</p> <p>Minoritetsspråklige elever som gjennomfører yrkesfaglig opplæring, skal få veiledning i Europass-CV og Europass-fagbeskrivelse.</p> <p>Datakortet viser seg å fungere, og det er to testledere ved skolen.</p> <p>Databasen for begreper i byggfag er godt i gang.</p>			
--	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 29

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 29</p> <p>Tiltakets målsetting: Utvikling av lærernes kompetanse</p> <p>Tiltakets innhold: Etterutdanning av lærere som underviser i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere</p> <p>Dato for oppstart og avslutning:</p>	<p>NAFO gir i henhold til samarbeidskontrakt med fokusvirksomhetene tilbud om årlige kursdager for personale ved fokusvirksomhetene.</p> <p>Deltakelse i utviklingsprosjekter og nettverk under ulike tiltak i Strategiplanen bidrar til kompetanseheving. Det gjør også Fokustreff for voksenopplæringen</p>			

<p>Fortløpende</p> <p>Kostnader/finansiering: I hovedsak NAFOs ordinære budsjetttramme</p> <p>Evaluering : Ekstern evaluering ikke planlagt</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>og de regionale nettverkene (NAFO-hjulene). Flere av fokusvirksomhetene har som rutine at de inviterer kollegaskoler til kursdager.</p> <p>Det vises forøvrig til rapporter for tiltak 25 og 28 og også tiltak 10 og 11 - etterutdanning om læreplan i grunnleggende norsk, der store deler av innholdet er aktuelt for lærere som underviser etter læreplan i norsk med samfunnskunnskap.</p>			
--	---	--	--	--

Rapportering på tiltak 30

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 30</p> <p>Tiltaketets målsetting : Familielæring</p> <p>Tiltaketets innhold: Tiltaket skal søke å utvikle familielæring som metode i forhold til voksnes rolle i barns læring. Tiltaket handler om å fremme gode opplærings situasjoner der flere generasjoner deltar.</p>	<p>Tiltaket ses i sammenheng med tiltak 4 og 16</p> <p>Det er etablert et koordinerende utvalg for ulike familielæringsaktiviteter i Norge.</p> <p>Det koordinerende utvalget besto, fram til 1.05.08, av representanter for Utdanningsdirektoratet, FUG, IMDI, VOX og NAFO. Etter 1.05.08 har Utdanningsdirektoratet trukket seg ut av utvalget. Samordningsgruppa driftes av NAFO.</p>			<p>Høgskolen i Vestfold igangsatt et videreutdanningstilbud innenfor Familielæring, med 30 studenter.</p> <p>Representanter fra koordineringsutvalget sitter i referansegruppe for dette videreutdanningstilbudet. NAFO legger også Familielæring inn i den etterutdanningen</p>

<p>Dato for oppstart og avslutning: (måned og år) Februar 2007-desember 2009</p> <p>Kostnader/finansiering: Tiltaket ligger innenfor NAFOs ordinære ressursramme</p> <p>Evaluerings: Ekstern evaluering er ikke planlagt</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>Det har vært avholdt seks møter i 2008. To av møtene var planleggingsmøter for en nasjonal konferanse om Familielæring som ble gjennomført 12.03.08. Det har vært gjennomført to møter etter konferansen, der gruppa har drøftet sentrale innsatsområder for 2008. Det har vært helt nødvendig med så hyppig møtevirksomhet da det er stor aktivitet som skal koordineres. Utvalget anses som svært viktig for å sikre en systematisk og samordnet utvikling av Familielæring i Norge.</p>			<p>senterets medarbeidere driver. For eksempel kan nevnes at en av fokusskolene i Oslo fikk en forelesning med tittel "Familielæring – en metode som benytter ressursene i hjemmet i opplæringen". NAFO har også forelest på videreutdanningen i Familielæring på HiVe om: Familien som læringsarena. I tillegg har NAFO hatt kurs for ansatte på skoler, bibliotek, helsestasjon og PPT om: Familielæring".</p>
---	---	--	--	--

Rapportering på tiltak 33

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettdresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.	Kommentarer
<p>Tiltak 33 Tiltakets målsetting : Nettbaserte tjenester</p>	<p>NAFO har deltatt på møter i Utdanningsdirektoratet blant annet i forbindelse med nettstedet</p>	<p>http://skolenettet.no http://www.hio.no/nafo</p>		

<p>Tiltakets innhold: Utvikling av temaområdet flerkulturell skole på Skolenettet. Samarbeid om nettsiden tema modersmål (sammen med Utdanningsdirektoratet og Mydigheten for skolutveckling i Stockholm. NAFOs virksomhet i forbindelse med Eksempelsamlingen.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Fortløpende</p> <p>Kostnader/finansiering: Produksjon av eksempler ligger innenfor NAFOs ordinære budsjettamme.</p> <p>Evaluerings : Ekstern evaluering er ikke planlagt</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>	<p>Flerkulturell opplæring og i samarbeidsgruppe for nettstedet Modersmål (med Mats Wennerholm, un dervisningsråd, mydigheten for skolutveckling, Stockholm). NAFO har i forbindelse med tiltak 4 - modellutvikling, utviklet en mal for beskrivelse av modeller som utvikles under tiltaket. Denne malen er sendt til Udir som eventuelt vil vurdere om de skal bruke denne malen i eksempelsamlingen også.</p>			
---	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 35

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettadresse	Bindinger (økonomiske, evt. politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 35: Bruk av litteratur og skolebibliotek – se under tiltak 4</p> <p>Tiltakets målsetting: Kartlegging og utredning av elevenes ferdigheter og behov Det vises til fyldigere rapport, desember 2008 for del 1 og del 2</p> <p>Tiltakets innhold: Gjennom relevante nettsteder ønsker Utdanningsdirektoratet å formidle gode eksempler på samarbeid mellom barnehage, skole, bibliotek og hjem om lesestimulering av minoritetsspråklige elever.</p>	<p>I tillegg til at disse tiltakene er i nettverk med andre virksomheter under tiltak 4, tok NAFO i april 06 initiativ til at det ble etablert et eget nettverk for disse virksomhetene, ”biblioteknettverket”. Nettverket har korte samlinger en gang pr halvår for å utveksle erfaringer og drøfte framdrift. Siste møte ble avholdt 29.04.08. Referat fra møtet er sendt alle deltakere. Alle prosjektene har gjennomført samlinger (lesestunder) i henhold til egne planer. Tøyen skoles leseprosjekt er dokumentert i ”Språkveilederen” en ressursperm med DVD utgitt av Bredtvedt</p>	<p>http://www.hio.no/enheter/nafo/prosjekter_tiltak</p>	<p>Ingen bindinger. Prosjektperioden er avsluttet og virksomheten inngår i ordinær drift.</p>	

<p>NAFO samarbeider med 3 prosjekter som dreier seg om bruk av litteratur og skolebibliotek. I disse prosjektene arbeider man spesielt med lesestimulering for minoritetsspråklige barnehagebarn og elever gjennom et samarbeid mellom bibliotek/barnehage/skole/voksenopplæring/hjem. Deltakere er Lørenskog kommune (Lesevenner), Skedsmo kommune (Del en bok på flere språk) og Tøyen skole i Oslo. Det flerspråklige bibliotek på Deichmanske bibliotek er også en viktig samarbeidspartner i disse prosjektene. Virksomhetene har etablert et eget nettverk som møtes 1 gang pr. halvår.</p> <p>Disse 3 prosjektene som bl.a har bibliotekene som en av samarbeidspartnerne er egentlig en del av tiltak 4 i Strategiplanen (Utvikling av modeller for opplæring av minoritetsspråklige barn/elever/deltakere). De er derfor nærmere beskrevet og rapportert under tiltak 4.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: (måned og år) Fortløpende</p> <p>Kostnader/finansiering: Kostnadene til tiltak 4 dekkes av</p>	<p>kompetansesenter.</p>			
---	--------------------------	--	--	--

<p>strategiplanmidler. Etterutdanningen dekkes av NAFOs ordinære budsjett.</p> <p>Evaluering (om tiltaket evalueres eksternt): Det er ikke planlagt eksternt evaluering av tiltaket.</p> <p>Ansvarlig: NAFO</p>				
--	--	--	--	--

Rapportering på tiltak 36

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt. avvik	Relevant dokumentasjon og evt. henvisning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt. politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 36 Tiltakets målsetting Internasjonalt samarbeid</p> <p>Tiltakets innhold: NAFO samarbeider med miljøer som arbeider med flerkulturelle spørsmål. Vi samarbeider tett med UC2-Videncenter for tosprogethed og interkulturalitet i CVU (København) og Nationellt Centrum för sfi och svenska som andraspråk (Stockholm). Det arrangeres regelmessige møter og hensikten er bla. å drøfte muligheter for å arrangere felles kompetanseutviklingstiltak i Norden.</p> <p>I tillegg er faglig samkvem med internasjonale delegasjoner som besøker Norge med i dette tiltaket.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning:</p>	<p>24.og 25.mai ble det arrangert felles møte for de nordiske sentrene. Dette ble arrangert i København.</p> <p>28. og 29.mai mottok NAFO og Utdanningsdirektoratet delegasjon delegasjon fra Centro del Profesorado de Almería, et etterutdanningscenter under regionale skolemyndigheter i Almeira, Andalusia.</p> <p>12.september deltok NAFO på møte sammen med de nordiske sentrene i København. Hensikten med møtet var å forberede en felles konferanse med fokus på voksne fra språklige minoriteter med lese-skriveproblemer. Konferansen er berammet til 14. september 2009.</p>	<p>www.hio.no/enheter/nafo</p> <p>www.uc2.dk</p> <p>www.lhs.se/sfi</p>		

<p>Fortløpende</p> <p>Kostnader/finansiering: Finansiering av aktivitetene i dette tiltaket er dekket av NAFOs ordinære budsjett.</p> <p>Evaluerings- Ansvarlig: NAFO</p>				
---	--	--	--	--

Rapportering tiltak 37

Hovedmål med tiltak	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt hen-visning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
<p>Tiltak 37 Tiltakets målsetting: Årlige konferanser og seminarer i strategiplanens levetid</p> <p>Tiltakets innhold: Det skal arrangeres konferanse hvert år der sentrale sider ved Strategiplanen belyses.</p> <p>Dato for oppstart og avslutning: Januar 2008 – 17.-18.september 2008</p> <p>Kostnader/finansiering: Arrangementet blir tilført kr. 200 000 fra Strategiplanmidlene.</p>	<p>Konferansen er gjennomført og evaluering foretatt. Programutvalget var ledet av utdanningsdirektør Gunnar Skaar i Vest-Agder, har omfattet arbeidsgrupper i Kristiansand og Oslo. Arbeidsgruppen i Kristiansand besto av alle leddene i 'hjulet' og NAFO fungerte som arbeidsgruppe i Oslo. Det ble også innhentet synspunkter fra VOX og FUG i Oslo-gruppen. Utdanningsdirektoratet ble holdt løpende orientert om programutformingen og har vært invitert til å delta og komme med</p>	<p>www.hio.no/nafo</p>		

Evaluering : Ekstern evaluering er ikke planlagt Ansvarlig: NAFO,Utdanningsdirektoratet, Universitetet i Agder, FM i Vest-Agder og Kristiansand kommune.	innspill.			
---	-----------	--	--	--

5. Andre oppdrag fra Utdanningsdirektoratet

Oppdrag	Status og oppnådde resultater og evt avvik	Relevant dokumentasjon og evt henvisning til nettsadresse	Bindinger (økonomiske, evt politiske, avtaler o.a.)	Kommentarer
Oppdrag 1: Videreføring av MIR	Rapport mottatt fra <u>MIR</u> .	MIR utgir Nyhetsbrev http://www.mirnett.org/web/	Skal MIR leve videre må vi fortsatt sette av strategiplanmidler til virksomheten.	
Oppdrag 2. Videreføring av støtte til forskningsprosjekt om minoritetsspråklige foreldre.			Prosjektet er avhengig av tildeling fra NAFO.	Dette prosjektet vurderes når rapporten foreligger.
Oppdrag 3 Utarbeiding av	Veiledningsheftet er	Det vil bli publisert på	Veiledningen skal	Veiledningen

veiledningsmateriell i læreplan for morsmål for språklige minoriteter	levert Utdanningsdirektoratet.	www.hio.no/nafo våren 2009.	oppdateres jevnlig.	til læreplanen i grunnleggende norsk skal revideres slik at begge disse publikasjonene samkjøres.
Oppdrag 4 Utarbeiding av idehefte til bruk av språklig mangfold i opplæringen	Veiledningsheftet er levert Utdanningsdirektoratet	Det vil bli publisert på www.hio.no/nafo våren 2009.	Veiledningen skal oppdateres jevnlig.	Det vurderes om noen av ideene skal filmes og publiseres som digital læringsressurs
Oppdrag 3: Deltakelse (og ledelse av 1) faggrupper for Læremidler på alle nivåer (bhg. til voksenopplæring)	Faggruppene (bortsett fra den for multifunksjonelle læremidler) har avsluttet sine oppdrag.	Dette ligger i U-dir.	Ingen bindinger for NAFO bortsett fra at gruppa for multifunksjonelle læremidler fortsatt arbeider.	Dette har vært interessant arbeid, og vi avventer om vi skal følge opp noe av dette.
Oppdrag 4: Deltakelse i arbeidsgruppe om nettstedet Flerkulturell skole.	Arbeidsgruppen kom fram til at ansvaret for nettstedet skal overføres NAFO.	Det foreligger rapport fra arbeidsgruppa i U-dir.	Arbeidsgruppas arbeid er avsluttet. Dersom NAFO skal overta ansvaret for nettstedet, innebærer det bindinger for senteret.	Vi avventer videre oppfølging av arbeidet.
Oppdrag 5: Mottakelse for delegasjon fra Andalusia (29. og 30. mai).	NAFO organiserte besøk på senteret og på HiO.			
Oppdrag 6 fra	Programmet har vært	Rapporter fra prosjektet ligger	Prosjektet skal	Vi avventer

KD/Barnehageavdelingen: Nasjonalt kompetansehevingsprogram. Inngår som konkretisering av tiltak 6 i Strategiplanen.	treårig og har inkludert alle fylker, høyskoler med førskolelærerutdanning pluss ca 200 barnehager.	på www.hio.no/nafo	avsluttes sommeren 2009. Det er mulig med videreføring.	vedtak om evt. videreføring av prosjektet.
Oppdrag 7: Arrangere samling for lærerutdannere om vurdering	Samlingen planlegges sammen med Fremmedspråksenteret, Nynorsksenteret, Lese-senteret og Skrivesenteret.		Arrangementet vil bli avholdt 10 september 2009 på HiO. Finansieringen kommer fra U-dir.	
Oppdrag 8: Mottakelse av OECD-delegasjon. Facts finding mission. 5.november.	Møtet gjennomført i NAFOs lokaler.			Følges opp med nytt møte februar 2009.
Oppdrag 9: Innspill til landrapport Migrant Education	Arbeidet med landrapporten avsluttet.	Rapport foreligger fra U-dir	Nytt møte med OECD 18. februar 2009	
Oppdrag 10: Ulike innspill til utarbeidelse av offentlige dokumenter (statsbudsjettet, stordingsmeldinger, rundskriv etc).	Ad hoc oppgaver. Kvalitetssikring etc.			Dette er forløpende oppgaver som vi prioriterer når de kommer.

6. Oppdrag fra andre oppdragsgivere som er utført i 2008 av senteret

Utdanningsdirektoratet ønsker en oversikt over hvilke andre oppgaver senteret har gjennomført på oppdrag av / finansiert av eksterne kilder/samarbeidsparter.

Oppdrag1: Hio. Deltakelse i	Det ble utarbeidet	Dokumentasjon ligger på http://www.hio.no/content/view/full/67512	Ingen bindinger	HiO satser veldig på flerkulturelle
-----------------------------	--------------------	---	-----------------	-------------------------------------

prosjektgruppe for høgskolens satsing på flerkulturelt studiemiljø (Interkult)	mandat og utdelt prosjektmidler til avdelingene. Det utarbeides nå en handlingsplan. Prosjektgruppas arbeid avsluttes våren 2009.			spørsmål. Dette er et gjennomgripende prosjekt i alle avdelinger.
Oppdrag 2 fra KD/Barnehageavdelingen: Nasjonalt kompetansehevingsprogram. Inngår som konkretisering av tiltak 6 i Strategiplanen.	Programmet har vært treårig og har inkludert alle fylker, høgskoler med førskolelærerutdanning pluss ca 200 barnehager.	Rapporter fra prosjektet ligger på www.hio.no/nafo	Prosjektet skal avsluttes sommeren 2009. Det er mulig med videreføring.	Vi avventer vedtak om evt. videreføring av prosjektet.
Oppdrag 3 fra FM Oslo og Akershus. Kurs i grunnleggende norsk for lærere.	Dette var et samarbeid mellom HiO og NAFO.		Finansiert av FM.	
Oppdrag 4: Skal – skal ikke (KPF).	Mentor i verdi-prosjektet til Kristen Pedagogisk forum. Avsluttet i 2008.	Lenke til prosjektet http://www.skali-skalikke.no/	Finansiert av KPF. Ingen bindinger.	
Oppdrag 5: Organisasjonen Mangfoldsåret og Kunst og kultur i opplæringen, arrangering av konferanse.	Sluttkonferansen for Mangfoldsåret 4-6. november. ”Alle kunstens regler”	Lenke http://www.kultureltmangfold.no/ til kjølvannssider fra konferansen.	Ingen bindinger, og NAFOs bidrag til planlegging og gjennomføring av konferansen ble belastet	Fint samarbeid med det nasjonale senteret Kunst og kultur i opplæringen. Samarbeidet vil bli fulgt opp.

			NAFOs ordinære budsjett.	
Oppdrag 6: NAFO sitter i referansegruppe for videreutdanningstilbudet i Familielæring (HIVE)	Regelmessige møter i gruppen.	Lenke til informasjon om studiet: http://www-lu.hive.no/videreutdanning/familielaring/Hvaerfamilielaring.htm	NAFO sitter fortsatt i referansegruppen.	Dette arbeidet sees i sammenheng med koordineringsutvalget for familielæring (tiltak 30 i Strategiplanen)
Oppdrag 8: Veiledning av prosjekt: Barns fortellinger. Høgskolen i Telemark ved Hagalokka skole (fokusskole)	Prosjektet går ut på å bedre barns selvbilde i en tospråklig situasjon.	Lenke til prosjektet: http://www.asker.kommune.no/Organisasjon/Oppvekst/Skole-og-utdanning/Oversikt-over-grunnskolene/Barneskolene/Hagalokka-skole/Nyheter-for-Hagalokka-skole/Barns-fortellinger/	Prosjektet er finansiert av Redd Barna og Helse og Rehabilitering	

7. Årsregnskapet.